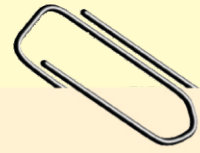

PULSUZ

Əziz məktəbli !

Bu dərslik sizə Azərbaycan dövləti tərəfindən bir dərs ilində istifadə üçün verilir. O, dərs ili müddətində nəzərdə tutulmuş bilikləri qazanmaq üçün sizə etibarlı dost və yardımçı olacaq.

İnanırıq ki, siz də bu dərsliyə məhəbbətlə yanaşacaq, onu zədələnmələrdən qoruyacaq, təmiz və səliqəli saxlayacaqsınız ki, növbəti dərs ilində digər məktəbli yoldaşınız ondan sizin kimi rahat istifadə edə bilsin.

Sizə təhsildə uğurlar arzulayırıq!

2023 -017

RİYAZIYYAT

3

DƏRSLİK

1-ci hissə

RİYAZIYYAT

DƏRSLİK

1
hissə

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT HİMNİ

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadiriz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!

Minlərlə can qurban oldu,
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

HEYDƏR ƏLİYEV

AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

Süleyman Kərimov, Könül Doxolova,
Yeganə Məmmədəliyeva, Həbib Kərimov,
Farizə Nəbiyeva, Aygün Qasımova

Xüsusi məktəblərin **3**-cü sinifləri üçün
sadələşdirilmiş proqram əsasında hazırlanmış

RIYAZIYYAT

fənni üzrə

DƏRSLİK

I hissə

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

**Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International (CC BY-NC-SA 4.0)**

Bu nəşr Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike
4.0 International lisenziyası (CC BY-NC-SA 4.0) ilə www.trims.edu.az
saytında yerləşdirilmişdir. Bu nəşrdən istifadə edərkən
lisenziyanın şərtləri qəbul edilmiş sayılır:

İstinad zamanı nəşrin müəllif(lər)inin adı göstərilməlidir.

Nəşrdən kommersiya məqsədilə istifadə qadağandır.

Tərəmə nəşrlər orijinal nəşrin lisenziya şərtləri ilə yayılmalıdır.

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
chashioglu@gmail.com və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

İŞARƏLƏR (PİKTOQRAMLAR)

DANIŞIN, DEYİN.

YAZIN.

ÇƏKİN.

RƏNGLƏYİN.

GÖSTƏRİN.

MÜNDƏRİCAT

I BÖLMƏ

2-Cİ SİNİFDƏ KEÇİLƏNLƏRİN TƏKRARI. İKİNCİ ÖNLÜQ

1. Önlüq və təklik	6
2. 11 – 20 ədədləri (təkrar)	7
3. Toplama əməlinin komponentləri (təkrar)	11
4. Toplamanın yerdəyişmə xassəsi (təkrar)	12
5. Çıxma əməlinin komponentləri (təkrar)	16
6. Düz xətt. Parça. (təkrar)	22
7. Uzunluq vahidi – Santimetr (Təkrar)	23
8. Kütlə vahidi – Kiloqram (təkrar)	27
9. Tutum vahidi – Litr (təkrar).....	30
10. Zaman vahidi – Saat (təkrar)	33

II BÖLMƏ

1. 10 – a tamamlamaqla berrəqəmli ədədlərin toplanması	35
--	----

III BÖLMƏ

1. 10 – a qədər azaltmaqla ikirəqəmli ədəddən berrəqəmli ədədin çıxılması	54
---	----

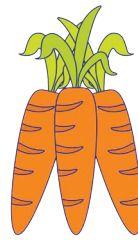
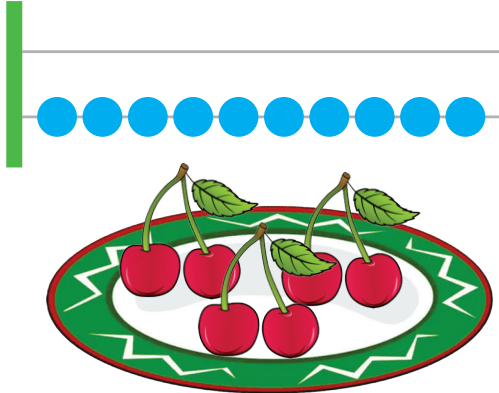
I BÖLMƏ

2-Cİ SİNİFDƏ KEÇİLƏNLƏRİN TƏKRARI İKİNCİ ONLUQ

1

ONLUQ VƏ TƏKLİK.

1 Sayları bir onluğa uyğun olanları göstərin və deyin.

2 10 ədəd turpu 1 dəstədə bağladılar.
Bu dəstədə neçə onluq turp oldu?

3 Elnur partanın üstündəki 10 karandaşı
qələmqabına yığıdı. Qələmqabında neçə
onluq karandaş oldu?

4 Rəfdə 9 kitab var idi. Leyla rəfə 1 kitab da qoydu. Rəfdə neçə kitab oldu?
Rəfdə neçə onluq kitab oldu?

1 onluqda 10 təklik var.

1 Neçə göy, neçə qırmızı dairə var? Cəmi neçə dairə var?

$$10 + 1 = 11$$

11 ədədi necə alındı?

2

1 ədədindən 11 ədədinə qədər bir-bir artırmaqla və bir-bir azaltmaqla sayın.

11 ədədi hansı ədəddən sonra gəlir? 11 ədədindən əvvəlki ədəd hansıdır?

3

Şəkildəki çötkədə hansı ədəd göstərilmişdir? 1, 2, 6, 8, 10 ədədlərini çötkəzində göstərin.

4

Misalları həll edin.

$$10 + 1$$

$$14 - 2$$

$$12 + 3$$

$$11 - 1$$

$$15 + 1$$

$$11 - 11$$

$$3 - 3 + 5$$

$$9 + 1 - 5$$

$$8 - 5 + 7$$

5

Rəhmanın

manat pulu var idi. O bu pulun

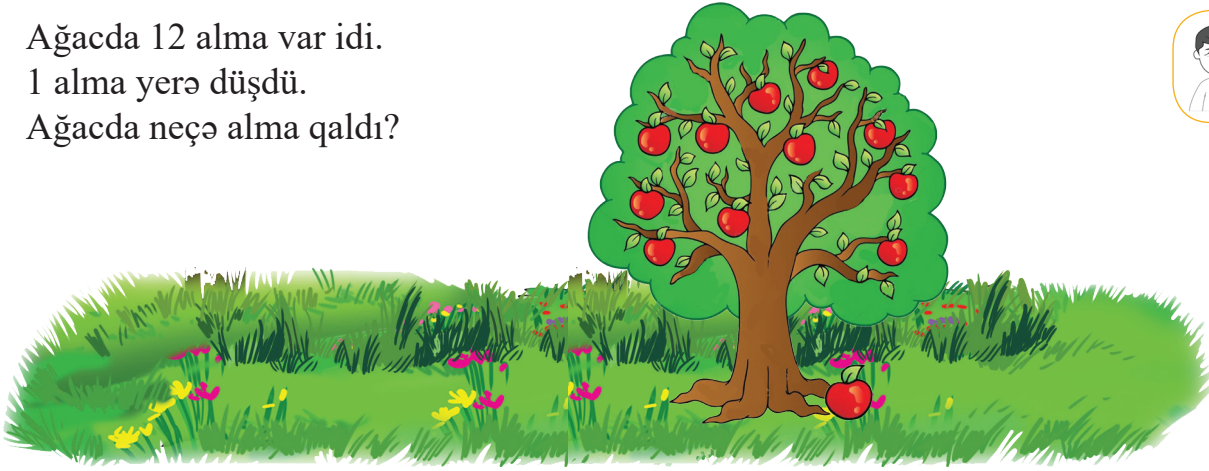
hamısını xərclədi. Rəhmanın neçə manat pulu qaldı?

1 Neçə sarı, neçə göy ulduz var? Cəmi neçə ulduz var?

12 ədədi necə alındı?

2 Ağacda 12 alma var idi.
1 alma yerə düşdü.
Ağacda neçə alma qaldı?

3 Nöqtələrin yerində verilmiş hər bir ədəddən əvvəlki ədədi yazın.

..., 2, ..., 4, ..., 6, ..., 8, ..., 10, ..., 12

4 Misalları həll edin.

$4 + 4$

$10 + 1 + 0$

$3 + 7 + 1$

$0 + 10 - 7$

$3 - 3$

$11 + 1 - 0$

$2 + 8 - 10$

$12 - 12 - 0$

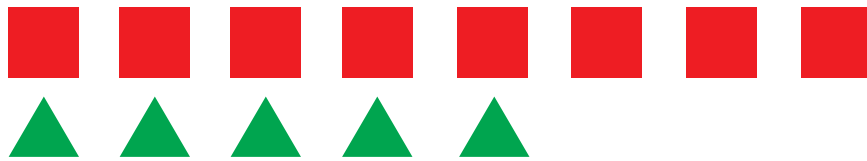
$0 + 2$

$11 - 1 - 5$

$6 + 4 + 2$

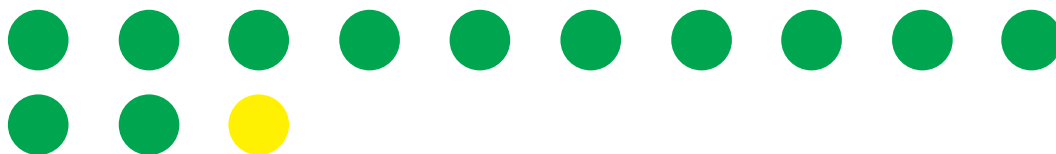
$10 + 2 + 0$

5

Kvadratların sayı üçbucaqların sayından nə qədər çoxdur? Üçbucaqların sayı kvadratların sayından nə qədər azdır?

1 Neçə yaşıl, neçə sarı dairə var? Cəmi neçə dairə var?

$$12 + 1 = 13$$

13 ədədi necə alındı?

2 Çəmənlikdə 10 inək otlayırdı. 3 inək də gəldi. Çəmənlikdə cəmi neçə inək oldu?

3 Misalları həll edin.

$10 + 1$	$4 + 0$	$9 + 1$	$8 + 2 + 2$
$11 + 1$	$6 - 6$	$2 + 8$	$10 - 1 - 1$
$12 + 1$	$9 - 0$	$7 + 3$	$7 - 3 - 3$

4 Ədəd evlərini tamamlayın.

10	
9	
	8
7	

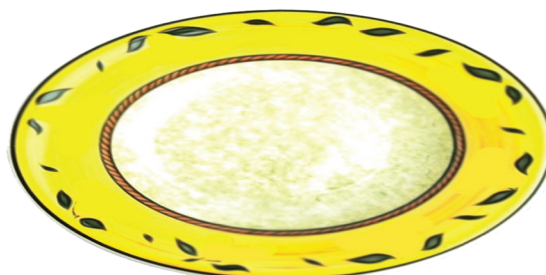
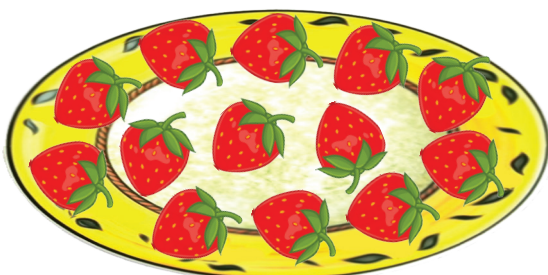
12	
	10
11	
	2

9	
	8
7	
	6

13	
12	
	10
11	

5 Boşqabda 13 çiyələk var idi. Çiyələklərin hamısı yeyildi. Boşqabda neçə çiyələk qaldı?

1 Neçə yaşıl, neçə qırmızı düymə var? Cəmi neçə düymə var?

$$13 + 1 = 14$$

14 ədədi necə alındı?

2 Misalları həll edin.

$$10 + 2$$

$$10 + 0$$

$$13 - 1$$

$$12 + 1 + 1$$

$$11 + 1$$

$$14 - 0$$

$$12 - 2$$

$$13 - 2 - 1$$

$$13 + 1$$

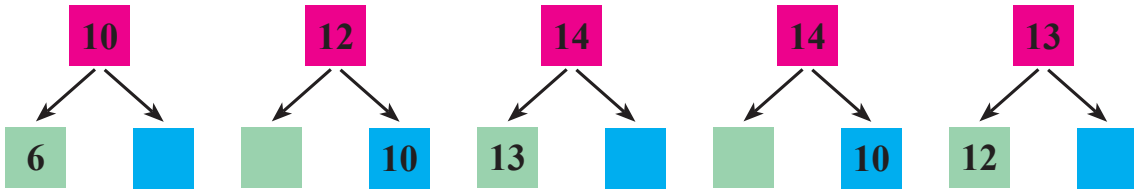
$$8 - 8$$

$$14 - 1$$

$$14 - 1 + 0$$

3 Sxemləri tamamlayın.

4 Ağacda 14 quş var idi. Quşların hamısı ağacdan uçub getdilər. Ağacda neçə quş qaldı?

5 Nümunəyə uyğun yazın.

Nümunə: 1 onl. 2 təkl. = 12

1 onl. 1 təkl.

1 onl. 3 təkl.

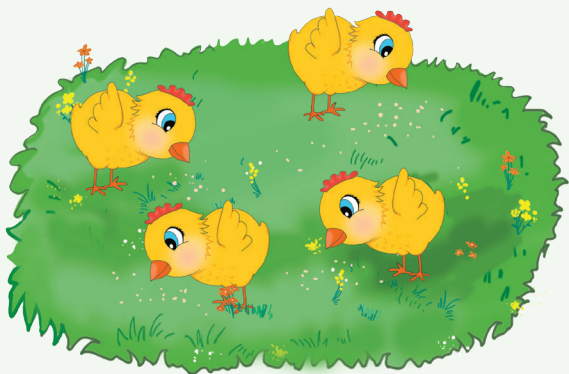
1 onl. 0 təkl.

1 onl. 4 təkl.

3

TOPLAMA ƏMƏLİNİN KOMPONENTLƏRİ (TƏKRAR)

$$4 + 2 = 6$$

cəm

toplanan + toplanan = cəm

Toplama əməlinə iştirak edən ədədlər belə adlanır: toplanan, toplanan, cəm.

1 Verilənlərə əsasən misalları yazın və həll edin.

- 1) Birinci toplanan 6, ikinci toplanan 4 olarsa, cəmi tapın.
- 2) Birinci toplanan 10, ikinci toplanan 2 olarsa, cəmi tapın.

2 Ədədlərin cəmini tapın.

$$\begin{array}{cccc} 5 + 2 & 0 + 3 & 12 + 1 & 10 + 4 \\ 9 + 1 & 8 + 2 & 10 + 3 & 13 + 1 \end{array}$$

3 Adil ağacdən 10 gavalı, Dilarə isə 4 gavalı dərdi. Onlar ağacdən cəmi neçə gavalı dərtilər?

4 Cədvəli tamamlayın.

Toplanan	4	2	9	3	10	11
Toplanan	3	5	1	7	1	2
Cəm						

4

TOPLAMANIN YERDƏYİŞMƏ XASSƏSİ (TƏKRAR)

1

$$5 + 2 = 7$$

$$2 + 5 = 7$$

Toplananların yerini dəyişdikdə cəm dəyişmir.

2

Misalları yazın və asan yolla həll edin.

$$10 + 1$$

$$1 + 10$$

$$8 + 2$$

$$2 + 8$$

$$11 + 1$$

$$1 + 11$$

$$10 + 4$$

$$4 + 10$$

Böyük ədədin üzərinə kiçik ədədi əlavə etmək daha asan yoldur.

3

Həyətdə 4 uşaq var idi. 10 uşaq da gəldi. Həyətdə neçə uşaq oldu?

4

Toplamanın yerdəyişmə xassəsinə əsasən misalları həll edin.

$$10 + 2$$

$$2 + 10$$

5

Bir səbətdə 3, o birində isə 10 qarğıdalı var. İki səbətdə cəmi neçə qarğıdalı var?

1 Toplamanın yerdəyişmə xassəsinə əsasən misalları həll edin.

$$8 + 2$$

$$2 + 8$$

2 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 10 + 3 \\ 3 + 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 11 + 2 \\ 2 + 11 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 13 + 1 \\ 1 + 13 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 11 + 3 \\ 3 + 11 \end{array}$$

3 Turan mağazadan 3 qırmızı, 10 yaşıl karandaş aldı. Turan mağazadan cəmi neçə karandaş aldı?

4 Misalları yazın və cəmi tapın. Hər misalda neçə toplanan var?

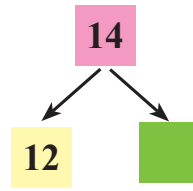
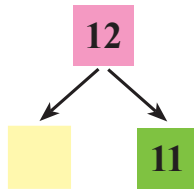
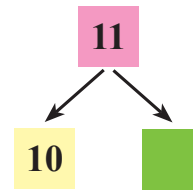
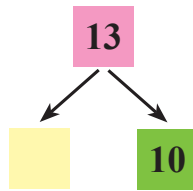
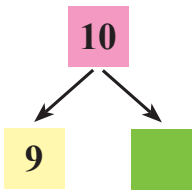

$$\begin{array}{l} 1 + 9 + 4 \\ 3 + 7 + 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 + 4 + 0 \\ 4 + 6 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 0 + 2 + 8 \\ 13 + 1 + 0 \end{array}$$

5 Sxemləri tamamlayın.

1 Şəkildə neçə qırmızı, neçə sarı qızılgül var? Cəmi neçə qızılgül var?

$$14 + 1 = 15$$

15 ədədi necə alındı?

2 Afətın 10 ədəd rəngli karandaş var idi. 5 karandaş da bacısı verdi. Afətın cəmi neçə karandaş oldu?

3 Misalları həll edin.

$$3 + 7$$

$$14 - 1$$

$$12 + 1$$

$$6 + 4 + 1$$

$$14 + 0$$

$$12 - 2$$

$$13 + 2$$

$$15 - 1 - 1$$

$$10 + 5$$

$$9 - 9$$

$$14 + 1$$

$$10 + 5 - 3$$

4 Buraxılmış ədədləri yazın.

1, ..., 3, ..., ..., ..., ..., 8, ..., ..., 11, ..., ..., ..., 15

5 Ulduz işarəsinin yerinə “>”, “<”, “=” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$10 * 14$$

$$15 * 11$$

$$13 * 13$$

$$5 * 0$$

$$8 * 8$$

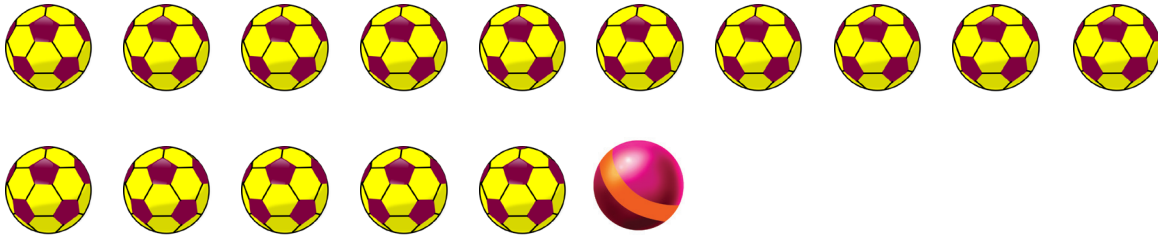
$$13 * 15$$

6 Usta dəmirçixanada 15 çəkiç düzəltdi. Çəkiçlərin hamısını alıb apardılar. Dəmirçixanada neçə çəkiç qaldı?

1 Şəkildə neçə futbol topu, neçə oyun topu var? Cəmi neçə top var?

$$15 + 1 = 16$$

16 ədədi necə alındı?

2 Misalları həll edin.

$$10 + 6$$

$$16 - 1$$

$$1 + 9$$

$$10 + 5 + 1$$

$$15 + 0$$

$$14 - 4$$

$$15 + 1$$

$$16 - 4 - 1$$

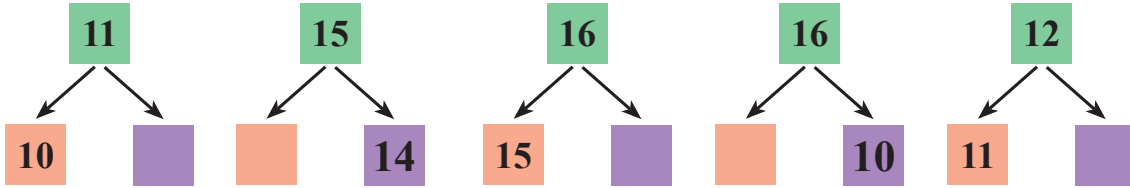
$$10 + 5$$

$$14 - 10$$

$$4 - 4$$

$$14 + 2 - 1$$

3 Sxemləri tamamlayın.

4 Avtobusda 16 sərnişin var idi. Dayanacaqda 2 sərnişin avtobusdan düşdü. Avtobusda neçə sərnişin qaldı?

5 Nümunəyə uyğun ədədləri onluq və təklidlərə ayıraraq yazın.

Nümunə: 12 = 1 onl. 2 təkl.

$$14 = \dots \text{ onl. } \dots \text{ təkl.}$$

$$16 = \dots \text{ onl. } \dots \text{ təkl.}$$

$$11 = \dots \text{ onl. } \dots \text{ təkl.}$$

$$13 = \dots \text{ onl. } \dots \text{ təkl.}$$

5

ÇIXMA ƏMƏLİNİN KOMPONENTLƏRİ (TƏKRAR)

$$\begin{array}{r}
 \text{fərq} \\
 \text{5} \quad - \quad \text{2} \quad = \quad \text{3} \\
 \text{azalan} \quad - \quad \text{çıxılan} \quad = \quad \text{fərq}
 \end{array}$$

Çıxma əməlinə iştirak edən ədədlər belə adlanır: azalan, çıxılan, fərq.

1 Verilənlərə əsasən misalları yazın.

- a) Azalan 9, çıxılan 5 olarsa, fərqi tapın.
b) Azalan 14, çıxılan 4 olarsa, fərqi tapın.

2 Misalları yazın və fərqi tapın.

$$\begin{array}{cccc}
 10 - 5 & 13 - 10 & 16 - 5 & 14 - 14 \\
 16 - 1 & 11 - 1 & 12 - 10 & 15 - 2
 \end{array}$$

3 Bostanda 14 qarpız var idi. 10 qarpızı dərib apardılar. Bostanda neçə qarpız qaldı?

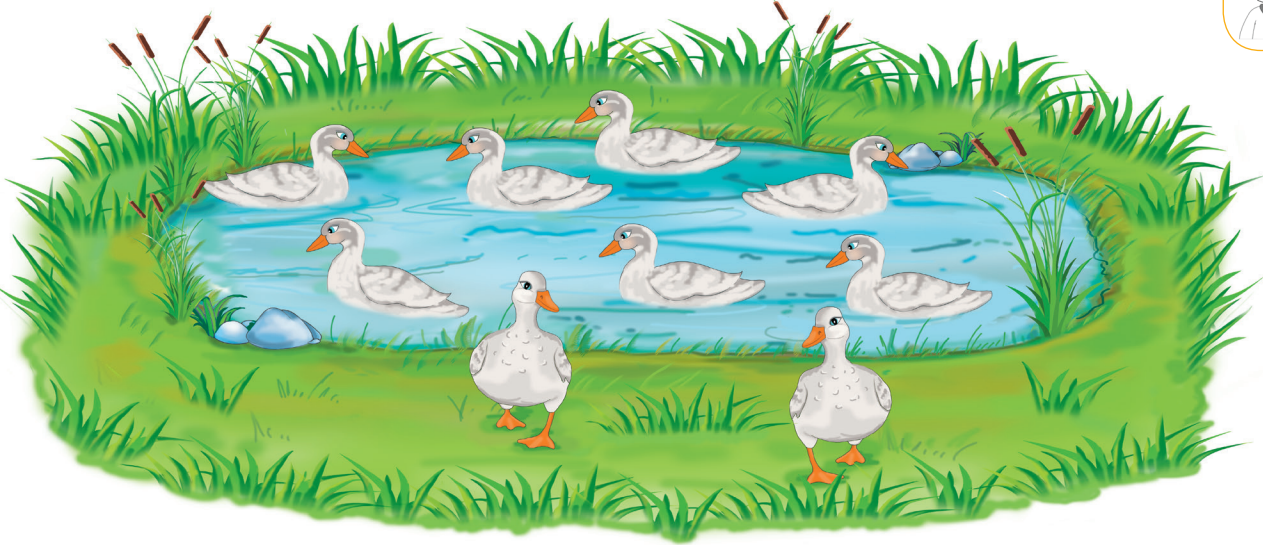

4 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	6	10	12	15	13	16
Çıxılan	3	4	2	10	1	5
Fərq						

1 Göldə 9 ördək üzürdü. 2 ördək sahilə çıxdı. Göldə neçə ördək qaldı?

2 Misalları yazın və həll edin. Çıxma əməlinin komponentlərinin adlarını deyin.

$12 - 0$

$14 - 3$

$13 - 13$

$10 - 9$

$11 - 1$

$15 - 2$

$13 - 3$

$10 - 10$

3 Gərayın   manat pulu var idi. O, 3 manata

“Tıq – tıq” xanım adlı nağıl kitabını aldı. Gərayın neçə manat pulu qaldı?

4 Ədəd evlərini tamamlayın.

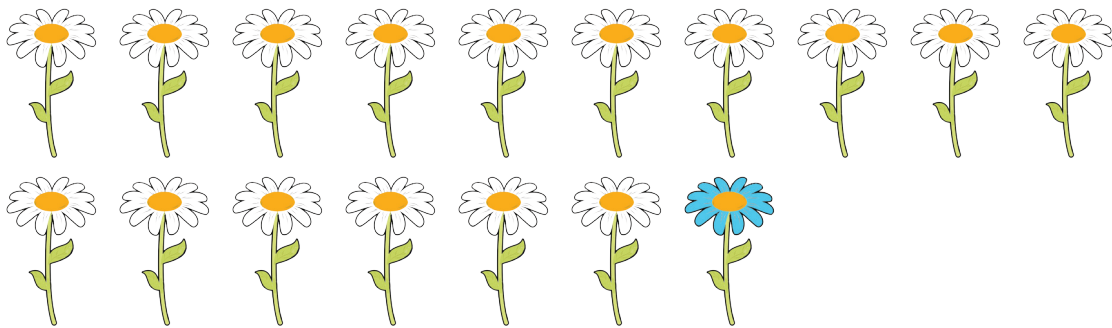

8	
6	
	6
5	
	5

9	
8	
	8
7	
	7

7	
5	
	5
6	
	6

- 1 Şəkilə neçə ağ, neçə göy çobanyastığı çiçəyi var? Cəmi neçə çobanyastığı çiçəyi var?

$$16 + 1 = 17$$

17 ədədi necə alındı?

- 2 Avtobusda 10 sərnişin var idi. Dayanacaqda 7 sərnişin də avtobusa mindi. Avtobusda neçə sərnişin oldu?

- 3 Misalları həll edin.

$0 + 6$

$12 - 2$

$14 + 3$

$17 - 1$

$9 + 0$

$12 - 10$

$15 + 2$

$17 - 5$

$10 + 7$

$15 - 1$

$16 + 1$

$16 - 6$

- 4 Nümunəyə uyğun misalları yazın.

Nümunə: 1 onl. 3 təkl. = 13

1 onl. 1 təkl.

1 onl. 0 təkl.

1 onl. 5 təkl.

1 onl. 7 təkl.

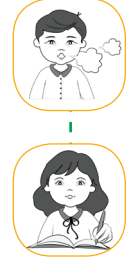
1 onl. 4 təkl.

1 onl. 2 təkl.

- 5 Cədvəli tamamlayın.

Toplanan	10	16	2	11	14	5
Toplanan	4	1	10	3	0	10
Cəm						

- 1 Boşqabda 17 ədəd noğul var idi.
 Elxan noğulların 2-ni yedi.
 Boşqabda neçə noğul qaldı?

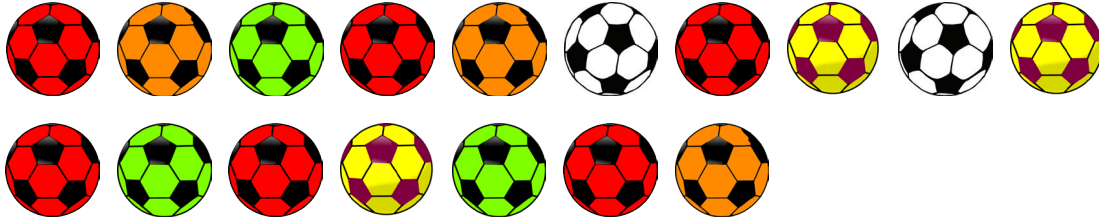

- 2 Misalları həll edin.

$14 + 2$	$17 - 1$	$14 - 2$	$15 + 1 + 1$
$17 - 3$	$16 + 1$	$17 - 2$	$17 - 1 - 1$
$10 + 7$	$15 - 5$	$17 - 7$	$16 - 1 + 2$

- 3 Mağazada 17 ədəd top var idi. Əvvəl 1 top, sonra yenə 1 top alıb apardılar.
 Mağazada neçə top qaldı?

- 4 Qatarda 15 vaqon var idi. Qatara "Ağstafa" stansiyasında 1 vaqon,
 "Qovlar" stansiyasında daha 1 vaqon qoşdular. Qatarda cəmi neçə
 vaqon oldu?

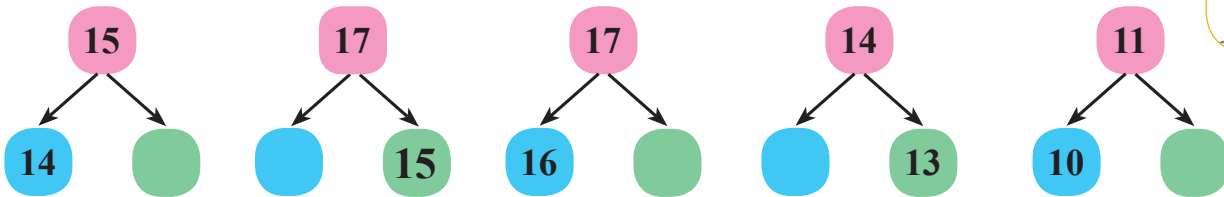

- 5 Misalları həll edin.

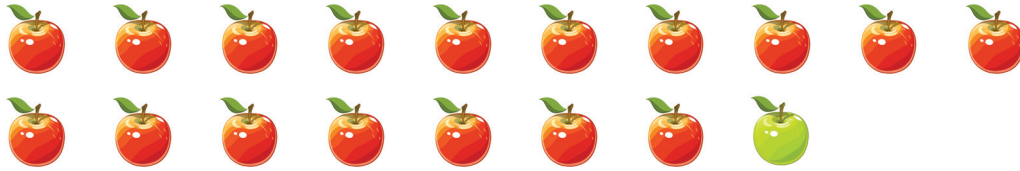
$10 + 1 + 1$	$16 - 1 - 1$	$12 + 1 + 1$
$14 - 1 - 1$	$11 + 1 + 1$	$15 - 1 - 1$

- 6 Sxemləri tamamlayın.

1 Şəkilə neçə ədəd qırmızı, neçə ədəd yaşıl alma var? Cəmi neçə alma var?

$$17 + 1 = 18$$

18 ədədi necə alındı?

2 Bir qutuda 10 karandaş, o birində isə 8 karandaş var. İki qutuda birlikdə neçə karandaş var?

3 Misalları həll edin.

$14 - 0$

$10 + 8$

$17 + 1$

$16 + 1 + 1$

$2 + 10$

$18 - 1$

$18 - 3$

$18 - 1 - 1$

$13 + 1$

$18 - 10$

$18 - 8$

$18 - 3 + 1$

4 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	11	14	16	17	12	15
Çıxılan	1	10	5	2	1	5
Fərq						

5 Ulduz işarəsinin yerinə “> , < , =” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$18 * 15$

$14 * 14$

$18 * 16$

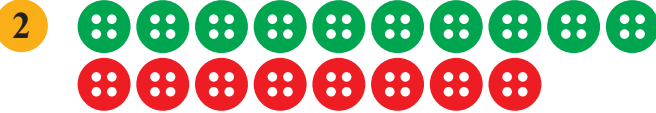
$10 * 18$

$17 * 15$

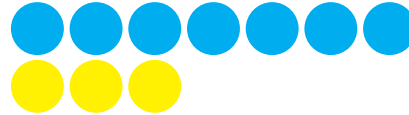
$11 * 11$

- 1 Rəfdə 14 kitab var idi.
Səadət əvvəl kitab rəfindən 2 kitab,
sonra da 2 kitab götürdü.
Rəfdə neçə kitab qaldı?

$$10 + 8$$
$$8 + 10$$
$$18 - 8$$
$$18 - 10$$

$$7 + 3$$
$$3 + 7$$
$$10 - 3$$
$$10 - 7$$

- 3 Buraxılmış ədədləri yazın.

10, ..., 12, ..., ..., ..., ..., 17, 18

- 4 Misalları həll edin.

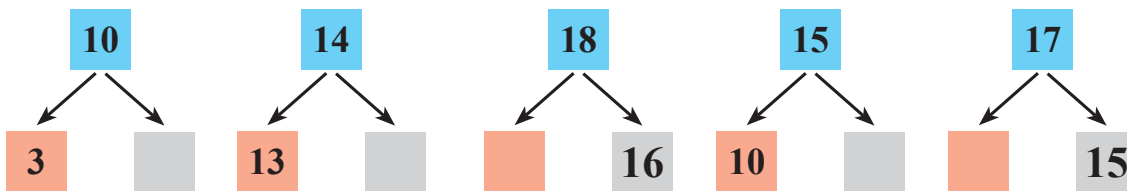
$$10 - 10$$
$$17 + 0$$
$$10 - 0$$

$$17 + 1$$
$$16 - 2$$
$$14 + 4$$

$$18 - 1 - 1$$
$$14 + 2 + 2$$
$$15 - 2 + 3$$

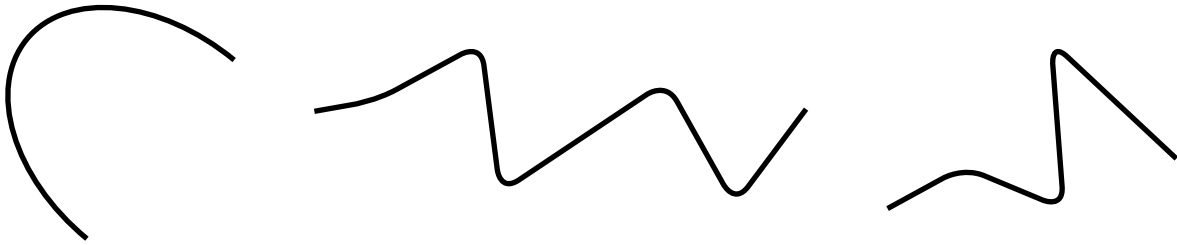
- 5 Sxemləri tamamlayın.

1 Bunlar düz xətlərdir.

Bunlar isə əyri xətlərdir.

2 Bu, parçadır.

Parça düz xəttin iki nöqtə arasında qalan hissəsidir.

3 Hansı parça uzun, hansı parça qısadır?

4 Düzbucaqlı şəklə çəkin. Onu çəkmək üçün neçə parçadan istifadə etdiniz?

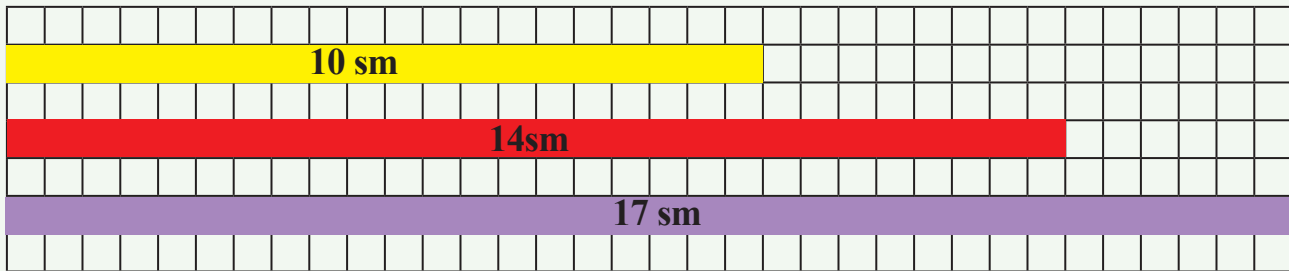

7

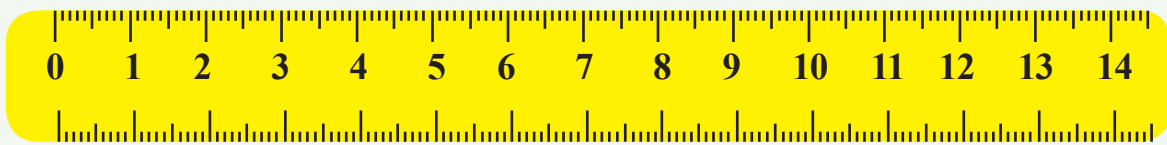
UZUNLUQ VAHİDİ - SANTİMETR (TƏKRAR)

Karandaşın, qələmin, say çöpünün, parçanın və s. əşyaların uzunluğu santimetrlə ölçülür. Santimetr sözü qısaca "sm" kimi yazılır.

Məsələn: 10 sm, 14 sm, 17 sm və s.

Əşyaların, parçanın uzunluğunu xətkəşin köməyi ilə asanlıqla ölçmək olar.

Santimetr uzunluq vahididir.

- 1 Parçaları ölçün və onlardan hansının uzun, hansının qısa olduğunu deyin.

- 2 Mərdan 12 sm uzunluğu olan lentdən 2 sm kəsdi. Neçə santimetr lent qaldı?

- 3 Misalları həll edin.

$$6 \text{ sm} + 3 \text{ sm}$$

$$2 \text{ sm} + 8 \text{ sm}$$

$$9 \text{ sm} - 2 \text{ sm}$$

$$10 \text{ sm} - 6 \text{ sm}$$

$$4 \text{ sm} + 4 \text{ sm}$$

$$7 \text{ sm} - 3 \text{ sm}$$

1 Zolaqların uzunluqlarını xətkəşlə ölçün.

2 10 sm uzunluğunda parça çəkin.

3 Səməd 15 sm uzunluğunda kağız zolaqdan 3 sm kəsdi.
Neçə santimetr kağız zolaq qaldı?

4 Misalları həll edin.

$$10 \text{ sm} + 2 \text{ sm}$$
$$14 \text{ sm} - 4 \text{ sm}$$

$$15 \text{ sm} + 3 \text{ sm}$$
$$11 \text{ sm} + 4 \text{ sm}$$

$$10 \text{ sm} - 9 \text{ sm}$$
$$18 \text{ sm} - 10 \text{ sm}$$

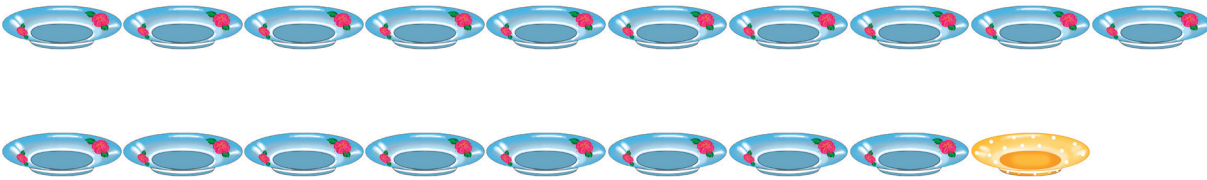
5 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	10	12	17	15	18	11
Çıxılan	9	2	6	10	3	1
Fərq						

1 Şəkildə neçə ədəd göy, neçə ədəd sarı nəlbəki var? Cəmi neçə ədəd nəlbəki var?

$$18 + 1 = 19$$

19 ədədi necə alındı?

2

$$2 + 8$$

$$8 + 2$$

$$10 - 8$$

$$10 - 2$$

$$10 + 9$$

$$9 + 10$$

$$19 - 9$$

$$19 - 10$$

3 Misalları həll edin.

$$18 + 1$$

$$18 - 0$$

$$17 + 2$$

$$19 - 3$$

$$18 - 5$$

$$19 - 4$$

$$19 + 0$$

$$19 - 19$$

$$17 + 1$$

$$18 - 0 + 1$$

$$16 + 0 + 3$$

$$19 - 4 - 5$$

4 Ana səbətə əvvəl 15 yumurta, sonra 4 yumurta qoydu. Ana səbətə cəmi neçə yumurta qoydu?

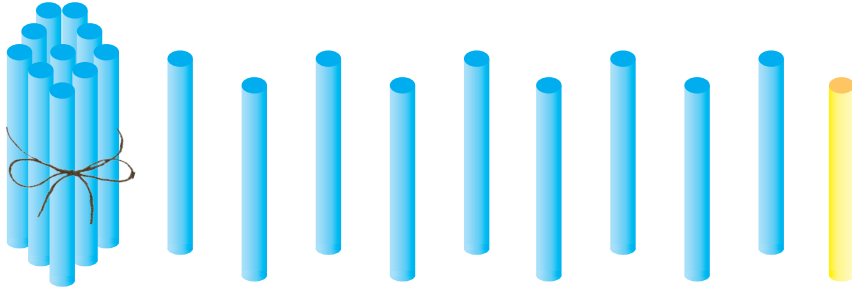
5 Cədvəlləri tamamlayın.

19	18	17	16	15	14	13
	1					

15	14	13	12	11	10
	1				

1 Şəkildə neçə ədəd göy, neçə ədəd sarı çöp var? Cəmi neçə ədəd çöp var?

$$19 + 1 = 20$$

20 ədədi necə alındı?

2 Boşqabların hər birində neçə limon var? İki boşqabda neçə limon var?

3 Misalları həll edin.

$$10 + 10$$

$$19 + 1$$

$$17 - 5$$

$$16 + 3 + 1$$

$$20 - 10$$

$$20 - 1$$

$$16 + 2$$

$$20 - 1 - 4$$

$$20 - 0$$

$$18 - 2$$

$$20 - 5$$

$$14 + 0 - 4$$

4 Nümunəyə uyğun ədədləri yazın.

Nümunə: 1 onl. 5 təkl. = 15

1 onl. 4 təkl.

1 onl. 8 təkl.

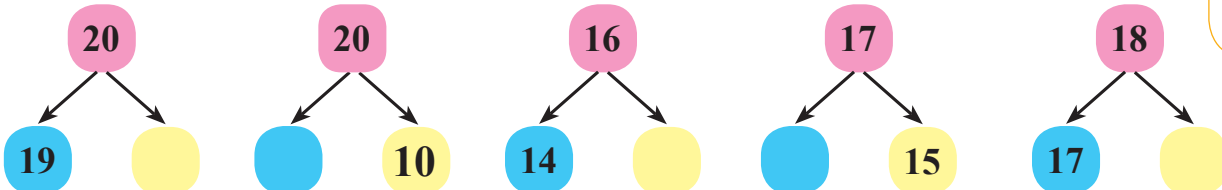
1 onl. 0 təkl.

2 onl. 0 təkl.

1 onl. 7 təkl.

1 onl. 1 təkl.

5 Sxemləri tamamlayın.

Əşyaların ağır, yaxud yüngül olması onların **kütləsindən** asılıdır.

Kütləni ölçmək üçün tərəzidən istifadə olunur.

Kütlə çox vaxt **kiloqramla** ifadə edilir və qısa olaraq **kq** kimi yazılır.

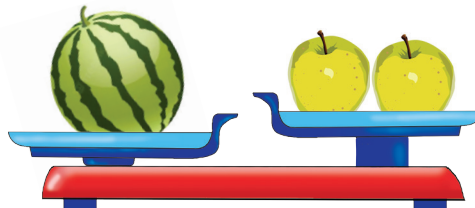

Kiloqram kütlə vahididir.

1 Hansı ağırdır, hansı yüngüldür?

Balqabaq, yoxsa nar?

Qarpız, yoxsa alma?

2 Ana mağazadan 2 kq düyü və 3 kq un aldı. Ana mağazadan cəmi neçə kiloqram ərzaq aldı?

3 Misalları həll edin.

$$10 \text{ kq} - 7 \text{ kq}$$

$$8 \text{ kq} - 4 \text{ kq}$$

$$15 \text{ kq} + 2 \text{ kq}$$

$$10 \text{ kq} + 1 \text{ kq}$$

$$14 \text{ kq} + 1 \text{ kq} + 1 \text{ kq}$$

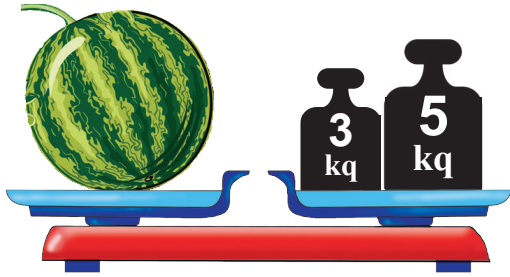
$$15 \text{ kq} - 1 \text{ kq} - 1 \text{ kq}$$

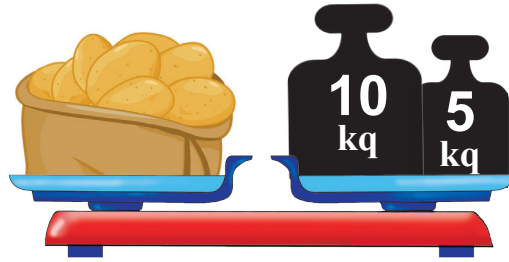
4 Kəsədə 5 kq şəkər tozu var idi. 2 kq şəkər tozundan mürəbbə bişirdilər. Kəsədə neçə kiloqram şəkər tozu qaldı?

1 Şəkillərdəki əşyaların kütləsini hesablayın və yazın.

$$3 \text{ kq} + 5 \text{ kq} = \dots \text{ kq}$$

$$10 \text{ kq} + 5 \text{ kq} = \dots \text{ kq}$$

2 2 kq kartof götürdükdən sonra kisədə 8 kq kartof qaldı. Əvvəlcə kisədə neçə kiloqram kartof var idi?

3 Misalları həll edin.

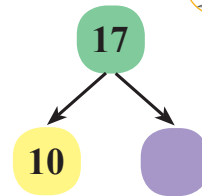
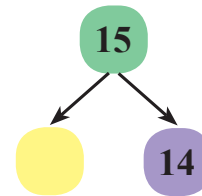
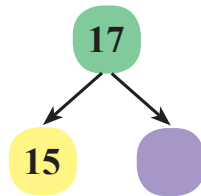
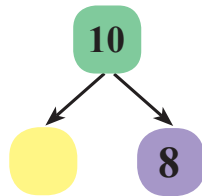
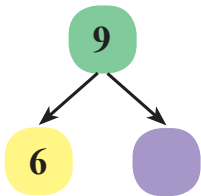
$$\begin{aligned} 7 \text{ kq} - 3 \text{ kq} \\ 5 \text{ kq} + 5 \text{ kq} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 15 \text{ kq} + 1 \text{ kq} \\ 17 \text{ kq} - 3 \text{ kq} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 14 \text{ kq} - 1 \text{ kq} - 1 \text{ kq} \\ 10 \text{ kq} + 2 \text{ kq} + 1 \text{ kq} \end{aligned}$$

4 Sxemləri tamamlayın.

5 Misalları həll edin.

$$1 + 9$$

$$17 - 7$$

$$16 + 1$$

$$3 + 7 + 4$$

$$10 + 6$$

$$15 - 10$$

$$18 - 3$$

$$12 - 2 + 6$$

$$14 + 2$$

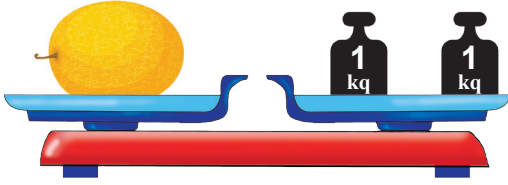
$$14 - 2$$

$$15 + 3$$

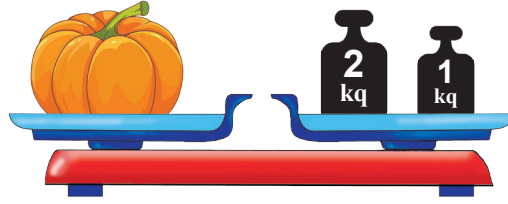
$$18 - 3 - 5$$

1 Bostan məhsullarının kütləsini tapın.

$$1 \text{ kq} + 1 \text{ kq} = \dots \text{ kq}$$

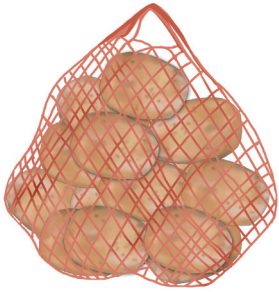
$$2 \text{ kq} + \dots \text{ kq} = \dots \text{ kq}$$

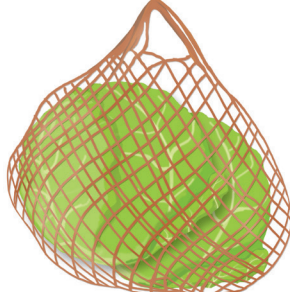
2 Qutuda 10 kq konfet var idi. Qutudan 3 kq konfet götürdülər. Qutuda neçə kiloqram konfet qaldı?

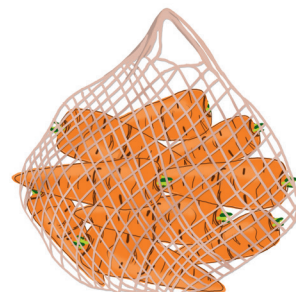
3 Ana mağazadan 2 kq kartof, 2 kq kələm, 1 kq kök aldı. Ana mağazadan cəmi neçə kiloqram tərəvəz aldı?

2 kq

2 kq

1 kq

4 Misalları həll edin.

$$10 \text{ kq} + 2 \text{ kq}$$
$$11 \text{ kq} - 1 \text{ kq}$$

$$16 \text{ kq} - 3 \text{ kq}$$
$$12 \text{ kq} + 4 \text{ kq}$$

$$16 \text{ kq} + 1 \text{ kq} + 1 \text{ kq}$$
$$17 \text{ kq} - 1 \text{ kq} - 1 \text{ kq}$$

5 Ulduz işarəsinin yerinə “>, <, =” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$9 \text{ kq} * 7 \text{ kq}$$
$$10 \text{ kq} * 12 \text{ kq}$$

$$3 \text{ kq} * 5 \text{ kq}$$
$$17 \text{ kq} * 17 \text{ kq}$$

$$17 \text{ kq} * 18 \text{ kq}$$
$$16 \text{ kq} * 15 \text{ kq}$$

- 1 Qabların **tutumu** onların nə qədər su, yaxud başqa bir maye saxlaya bildiyini göstərir. Tutumu ölçmək üçün **litr (l)** tutum vahidindən istifadə olunur

Litr – tutum vahididir.

- 2 Vedrədə 10 l, bidonda isə 5 l süd var. Vedrə ilə bidonda cəmi neçə litr süd var?

- 3 Misalları həll edin.

$$10 l - 5 l$$

$$2 l + 8 l$$

$$11 l + 6 l$$

$$18 l - 3 l$$

$$4 l + 5 l$$

$$1 l + 10 l$$

- 4 Səhəngdə 16 l su var idi. Səhəngdən 2 l su götürdülər. Neçə litr su qaldı?

- 5 Bardağda 2 l, balonda isə bundan 4 l çox şirə var. Balonda neçə litr şirə var?

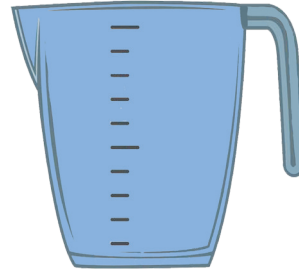
- 1 Akvariumda 5 l su var idi. Akvariuma 2 l su əlavə etdilər.
Akvariumda neçə litr su oldu?

5 l

2 l

- 2 Bidonda 8 l süd var idi. Nənə südün 3 litrini qazana tökdü. Bidonda neçə litr süd qaldı?

- 3 Ulduz işarəsinin yerinə “> , < , =” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$7 l * 8 l$$
$$11 l * 10 l$$

$$13 l * 13 l$$
$$9 l * 11 l$$

$$18 l * 15 l$$
$$12 l * 15 l$$

- 4 Cədvəli tamamlayın.

<i>Toplanan</i>	10	8	4	3	12	11
<i>Toplanan</i>	0	2	6	7	4	5
<i>Cəm</i>						

- 5 Nöqtələrin yerinə uyğun ədədləri yazın.

$$10 = 5 + \dots$$
$$12 = 13 - \dots$$

$$7 = \dots + 5$$
$$9 = 10 - \dots$$

$$6 = 10 - \dots$$
$$15 = 10 + \dots$$

- 1 Su bardağının tutumu hər birinin tutumu 1 l olan 3 su qabının tutumuna bərabərdir. Su bardağı neçə litr su tutur?

- 2 Misalları həll edin.

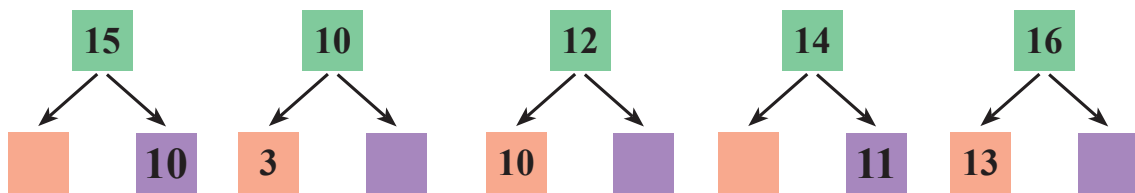
$$\begin{aligned} 11 \text{ l} + 6 \text{ l} \\ 1 \text{ l} + 14 \text{ l} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 10 \text{ l} + 1 \text{ l} + 1 \text{ l} \\ 16 \text{ l} - 1 \text{ l} - 1 \text{ l} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 16 \text{ l} + 2 \text{ l} - 8 \text{ l} \\ 17 \text{ l} - 7 \text{ l} + 1 \text{ l} \end{aligned}$$

- 3 Səhəngdə 15 l su var idi. Səhəngdəki suyun hamısını samovara tökdülər. Səhəngdə neçə litr su qaldı?

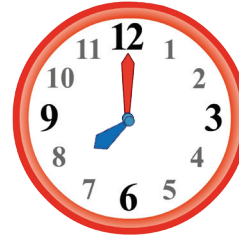
- 4 Sxemləri tamamlayın.

- 5 Cədvəli tamamlayın.

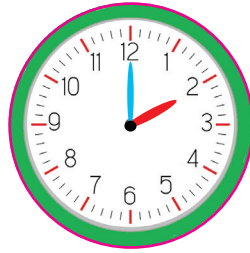
Azalan	10	8	10	14	15	9	18
Çıxılan	4	7	10	10	3	9	4
Fərq							

1 Şəkildəki saat neçəni göstərir?

Saat – zaman vahididir.

2 Aşağıdakı saatlardan hansıları saat 09:00 və 10:00-ı göstərir?

3 “Payızın sovqatı” şənliyi saat 10: 00 – da başladı və 2 saat davam etdi. Şənlik saat neçədə başa çatdı?

4 Misalları həll edin.

$10 + 0$

$12 + 5$

$15 - 1 - 3$

$12 + 2 - 3$

$15 - 4$

$11 - 10$

$15 + 2 + 1$

$17 - 3 + 4$

$18 - 18$

$16 - 2$

$12 - 0 + 4$

$16 - 10 - 6$

5 Ulduz işarəsinin yerinə “>, <, =” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$10 * 14$

$15 * 13$

$18 * 16$

$0 * 3$

$14 * 17$

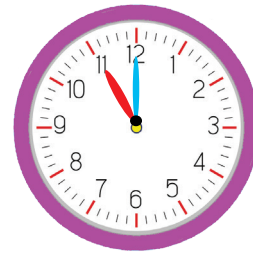
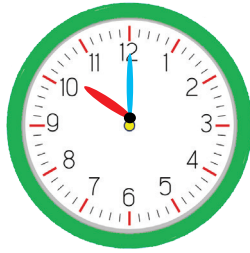
$17 * 17$

1 Hansı hadisə əvvəl, hansı hadisə sonra baş vermişdir?

2 Rəqs dərnəyinin məşğələsi 11:00 – da başlayır. Hansı saat məşğələnin başlanma vaxtını göstərir?

3 Misalları həll edin.

$0 + 10$

$2 + 6$

$13 - 3$

$15 + 2 + 1$

$10 - 0$

$9 - 7$

$15 + 2$

$18 - 4 - 3$

$17 - 17$

$18 - 5$

$14 + 4$

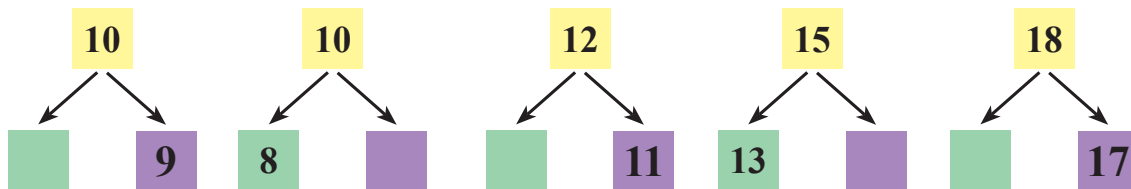
$16 - 5 + 2$

4 Təyyarə saat 2:0-da Bakıdan Ankaraya yola düşdü və saat 4:00-da Ankaraya çatdı. Təyyarə neçə saat yolda oldu?

5 Sxemləri tamamlayın.

II BÖLMƏ

10-A TAMAMLAMAQLA BİRRƏQƏMLİ ƏDƏDLƏRİN TOPLANMASI

1

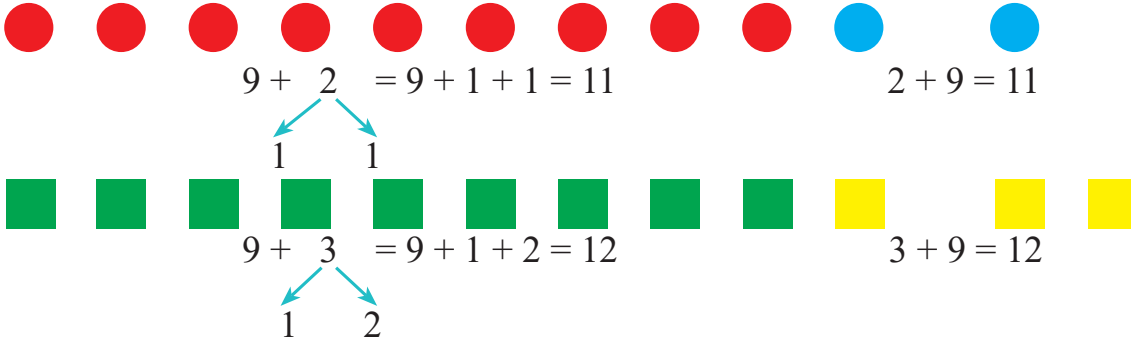
$9 + 2; 9 + 3$

- 1 Nigarın kitab rəfində hər rəfə 10 kitab yerləşir. Masanın üstündə 3 kitab var idi. Nigar əvvəlcə 1 kitab götürüb, yuxarı rəfdəki 9 kitabın yanına qoydu və yuxarı rəfi tamamladı. O, qalan kitabları aşağı rəfə qoydu. Nigar aşağı rəfə neçə kitab qoydu? Rəflərdə cəmi neçə kitab oldu?

10-dan kiçik iki ədədin cəmi 10-dan böyük olan halda, toplananlardan böyük olanı 10-a tamamlamaqla cəmi daha asan tapmaq olar.

2

3

Misalları həll edin.

$9 + 1 + 1$

$9 + 1 + 2$

$9 + 2$

$9 + 3$

$2 + 9$

$3 + 9$

4

Cədvəli tamamlayın.

9	8	7	6	5	4	3	2	1
	1							

$$9 + 4 = 9 + 1 + 3 = 13$$

$$4 + 9 = 13$$

$$9 + 5 = 9 + 1 + 4 = 14$$

$$5 + 9 = 14$$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{aligned} 9 + 1 + 3 \\ 9 + 4 \\ 4 + 9 \end{aligned}$$

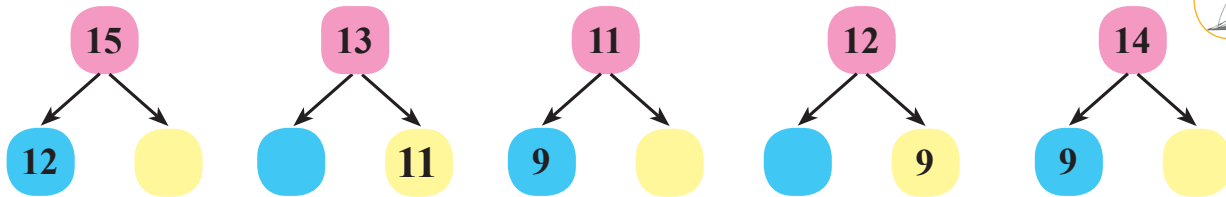
$$\begin{aligned} 9 + 1 + 4 \\ 9 + 5 \\ 5 + 9 \end{aligned}$$

2 Otlaqda 9 qoyun otlayırdı, sonradan 4 qoyun da gəldi. Otlaqda cəmi neçə qoyun oldu?

3 Sxemləri tamamlayın.

4 Ulduz işarəsinin yerinə “+ , -” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$\begin{aligned} 9 * 4 = 13 \\ 18 * 1 = 17 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 * 5 = 14 \\ 9 * 2 = 11 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 20 * 1 = 19 \\ 17 * 2 = 15 \end{aligned}$$

3

 $9 + 6; 9 + 7$

$$9 + 6 = 9 + 1 + 5 = 15$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 5 \end{array}$$

$$6 + 9 = 15$$

$$9 + 7 = 9 + 1 + 6 = 16$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 6 \end{array}$$

$$7 + 9 = 16$$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 9 + 1 + 5 \\ 9 + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 + 1 + 6 \\ 9 + 7 \end{array}$$

2 Dərzi birinci gün 9 önlük, ikinci gün isə 6 önlük tikdi. Dərzi iki gündə cəmi neçə önlük tikdi?

3 Misalları həll edin.

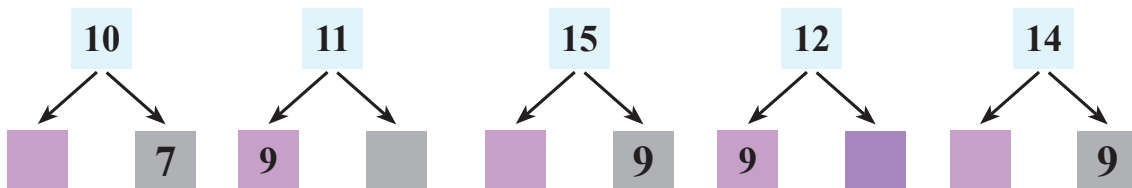
$$\begin{array}{l} 9 + 1 + 6 \\ 15 - 0 - 3 \\ 16 + 3 + 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 + 2 + 1 \\ 9 + 3 - 2 \\ 9 + 5 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 20 - 1 - 1 \\ 18 - 2 - 2 \\ 17 + 0 + 3 \end{array}$$

4 Sxemləri tamamlayın.

$$9 + 8 = 9 + 1 + 7 = 17$$

1 7

$$8 + 9 = 17$$

$$9 + 9 = 9 + 1 + 8 = 18$$

1 8

$$9 + 9 = 18$$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 9 + 1 + 7 \\ 9 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 + 1 + 8 \\ 9 + 9 \end{array}$$

2 Bağban bağda 9 giləs və 8 ərik ağacı əkdı. Bağban cəmi neçə meyvə ağacı əkdı?

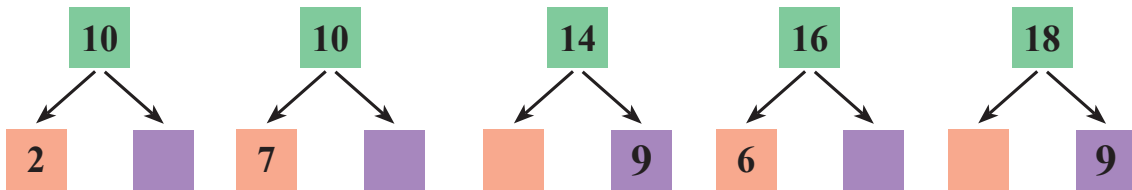

3 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	9	10	6	8	17	15
Çıxılan	3	7	4	0	7	4
Fərq						

4 Sxemləri tamamlayın.

5

8 + 3; 8 + 4

8 + 3 = 8 + 2 + 1 = 11 3 + 8 = 11

8 + 4 = 8 + 2 + 2 = 12 4 + 8 = 12

1 Misalları həll edin.

8 + 2 + 1
8 + 3

8 + 2 + 2
8 + 4

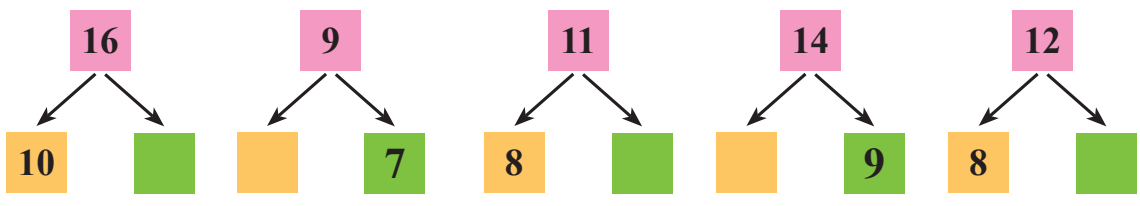
9 + 1 + 2
9 + 3

2 Həyətdə 8 cücə dən yeyirdi, sonradan 4 cücə də gəldi. Həyətdə cəmi neçə cücə oldu?

3 Sxemləri tamamlayın.

$$8 + 5 = 8 + 2 + 3 = 13$$

$$5 + 8 = 13$$

$$8 + 6 = 8 + 2 + 4 = 14$$

$$6 + 8 = 14$$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 8 + 2 + 3 \\ 8 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8 + 2 + 4 \\ 8 + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 + 1 + 4 \\ 9 + 5 \end{array}$$

2 Rəşid texnologiya dərində kartondan 8 üçbucaq və 5 düzbucaqlı kəsdi. Rəşid cəmi neçə həndəsi fiqur kəsdi?

3 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 8 + 2 \\ 8 + 4 \\ 8 + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8 + 5 \\ 8 + 3 \\ 8 - 0 \end{array}$$

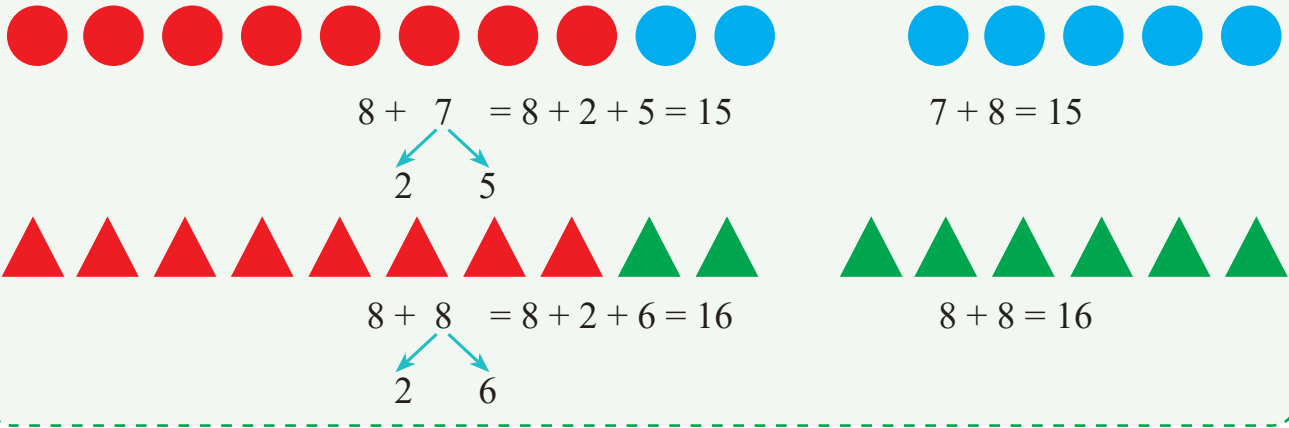
$$\begin{array}{l} 9 + 7 \\ 14 - 10 \\ 20 - 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 15 - 1 - 4 \\ 17 - 5 + 2 \\ 9 + 5 + 1 \end{array}$$

4 Zolaqları ölçün. Hansı zolaqların bərabər olduğunu göstərin və deyın.

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 8 + 2 + 5 \\ 8 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 2 + 6 \\ 8 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 1 + 6 \\ 9 + 7 \end{array}$$

2 Səbuhi 8 göbələk, Yunis isə 7 göbələk yığdı. Onlar birlikdə neçə göbələk yığdılar?

3 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 8 + 1 \\ 8 + 2 \\ 8 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 3 \\ 8 + 7 \\ 8 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 1 \\ 9 + 2 \\ 9 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 3 + 1 \\ 9 + 1 + 8 \\ 8 + 2 + 7 \end{array}$$

4 Cədvəlləri tamamlayın.

8	7	6	5	4	3	2	1
	1						

9	5	3	7	8
	4			

5 Nöqtələrin yerinə uyğun gələn ədədləri yazın.

$$\begin{array}{r} 5 = 3 + \dots \\ 4 = 3 + \dots \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 = \dots + 3 \\ 6 = 3 + \dots \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 = 3 + \dots \\ 8 = \dots + 3 \end{array}$$

- 1 Gənc təbiətsevərlər məktəbin həyətidə 9 küknar və 5 çinar ağacı əkdilər. Gənc təbiətsevərlər məktəbin həyətidə cəmi neçə ağac əkdilər?

- 2 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{ccc} 9 + 1 & 7 + 3 & 10 - 9 \\ 1 + 9 & 3 + 7 & 10 - 8 \\ 8 + 2 & 6 + 4 & 10 - 7 \\ 2 + 8 & 4 + 6 & 10 - 6 \end{array}$$

- 3 Nümunəyə əsasən misalları yazın və həll edin.

1-ci toplanan 5, 2-ci toplanan 4 olarsa, cəmi tapın.

1-ci toplanan 3, 2-ci toplanan 9 olarsa, cəmi tapın.

Nümunə: $5 + 4 = ?$

Azalan 10, çıxılan 4 olarsa, fərqi tapın.

Azalan 8, çıxılan 6 olarsa, fərqi tapın.

Nümunə: $10 - 4 = ?$

- 4 Qarajda 9 maşın var idi. 6 maşın da gəldi. Qarajda neçə maşın oldu?

- 5 Ulduz işarəsinin yerinə “>, <, =” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

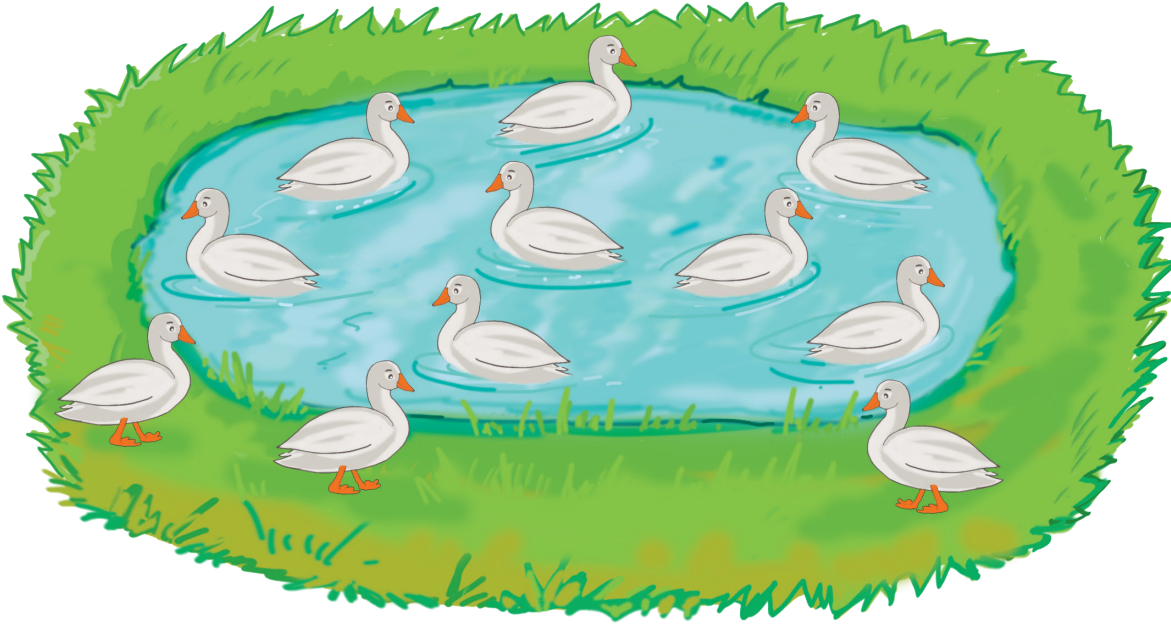
$$\begin{array}{l} 10 \text{ sm} * 7 \text{ sm} \\ 9 \text{ sm} * 15 \text{ sm} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 17 \text{ kq} * 17 \text{ kq} \\ 16 \text{ kq} * 6 \text{ kq} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 5 \text{ l} * 10 \text{ l} \\ 8 \text{ l} * 8 \text{ l} \end{array}$$

1 Göldə 8 ördək var idi. 3 ördək də gəldi. Göldə neçə ördək oldu?

2 Misalları həll edin.

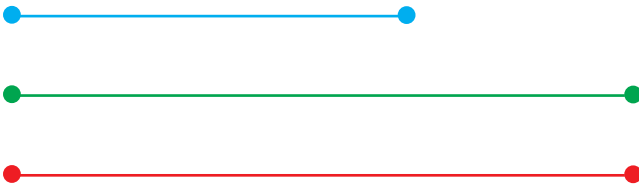
$$\begin{aligned} 10 + 0 \\ 16 - 0 \\ 9 + 5 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 - 8 \\ 8 + 4 \\ 4 + 6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 6 - 6 + 10 \\ 17 + 2 - 9 \\ 20 - 1 - 4 \end{aligned}$$

3 Parçaları ölçün. Hansı parça ən uzun, hansı parça ən qısadır?

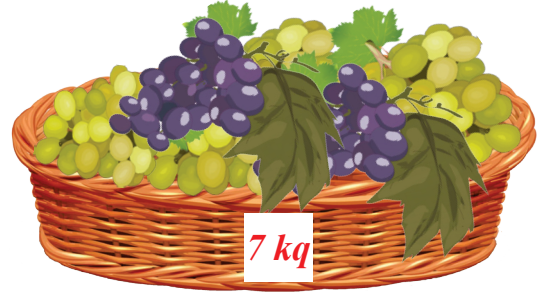
4 Riyazi oyun: “ Fikirləşin, tapın.”

a) Dilarənin fikrində tutduğu ədəd 8 ədədindən 2 vahid çoxdur. Dilarə fikrində hansı ədədi tutmuşdur?

b) Həsənin fikrində tutduğu ədəd 10 ədədindən 3 vahid kiçikdir. Həsən fikrində hansı ədədi tutmuşdur?

- 1 Bir səbətdə 8 kq, o biri səbətdə isə 7 kq zm var. İki səbətdə neçə kiloqram zm var?

- 2 Bidonda 8 l, qazanda isə 3 l sd var. Qablarda cəmi neçə litr sd var?

- 3 Misalları həll edin.

$$\begin{aligned} 8 + 4 - 2 \\ 9 + 3 - 1 \\ 9 + 5 - 4 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 11 + 2 - 3 \\ 8 + 7 - 5 \\ 8 + 0 + 3 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 + 2 - 11 \\ 9 + 9 + 1 \\ 9 + 3 + 4 \end{aligned}$$

- 4 Nöqtələrin yerinə uyęun olan ədədləri yazın.

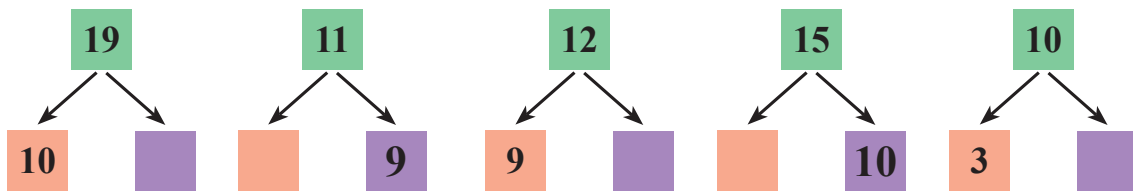
$$\begin{aligned} 10 + \dots = 13 \\ 5 + \dots = 15 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 8 + \dots = 12 \\ 4 + \dots = 12 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 + \dots = 15 \\ 9 + \dots = 14 \end{aligned}$$

- 5 Sxemləri tamamlayın.

- 1 Gülnaz əvvəl 8 şəkərburaya, sonra daha 5 şəkərburaya naxış vurdu. Gülnaz cəmi neçə şəkərburaya naxış vurdu?

- 2 Ana tortu saat 4:00 hazırlamağa başladı. O, tortu 3 saata hazırladı. Tort saat neçədə hazır oldu?

- 3 Misalları həll edin.

$9 + 2$

$12 - 2$

$15 - 15 + 4$

$7 + 3$

$12 - 10$

$16 + 1 - 2$

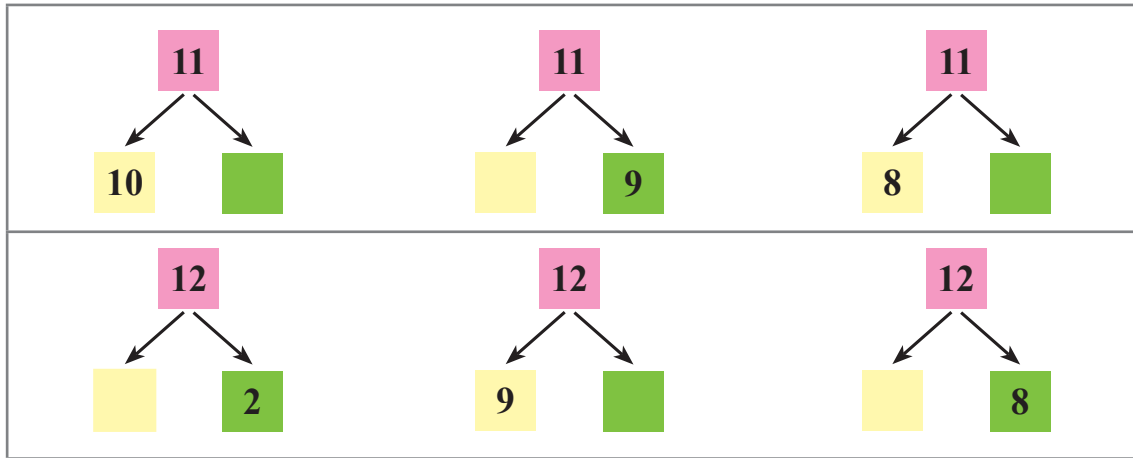
$6 + 4$

$14 - 1$

$11 - 10 - 1$

- 4 Sxemləri tamamlayın.

- 5 Ulduz işarəsinin yerinə “>, <, =” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$6 * 5$

$14 * 14$

$18 * 17$

$11 * 10$

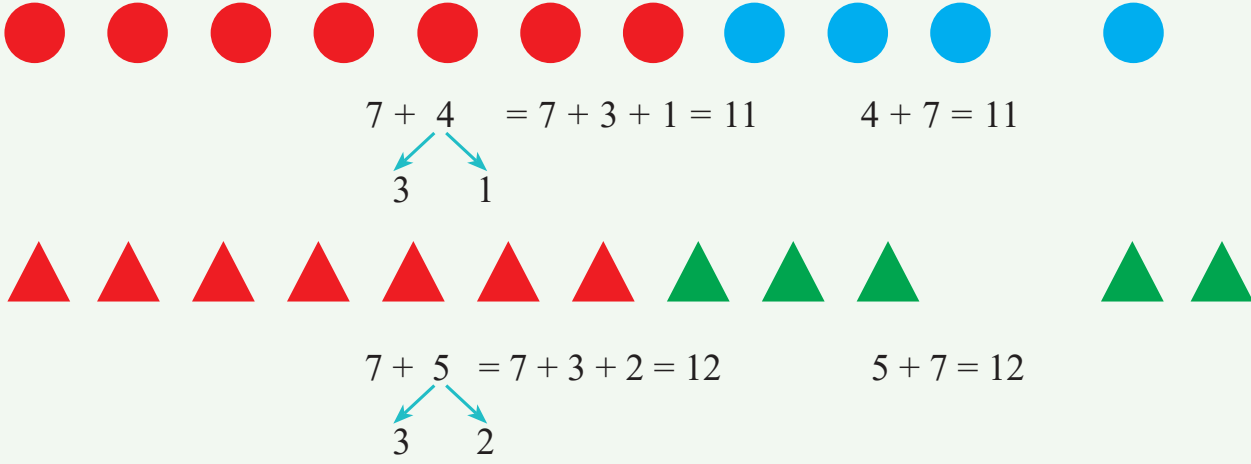
$0 * 1$

$12 * 13$

$19 * 19$

$9 * 9$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 7 + 3 + 1 \\ 7 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 3 + 2 \\ 7 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 1 + 1 \\ 9 + 2 \end{array}$$

2 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 7 + 3 \\ 3 + 7 \\ 10 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 4 \\ 8 + 6 \\ 7 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 - 8 \\ 7 - 6 \\ 8 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 3 \\ 9 - 5 \\ 10 - 7 \end{array}$$

3 Valeh kitabın 7 səhifəsini gündüz, 4 səhifəsini isə axşam oxudu. Valeh kitabın cəmi neçə səhifəsini oxudu?

4 Ulduz işarəsinin yerinə “ >, <, = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$\begin{array}{r} 1 * 0 \\ 10 * 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 * 12 \\ 10 * 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 * 14 \\ 12 * 13 \end{array}$$

$$7 + 6 = 7 + 3 + 3 = 13$$

$$6 + 7 = 13$$

$$7 + 7 = 7 + 3 + 4 = 14$$

$$7 + 7 = 14$$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 7 + 3 + 3 \\ 7 + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 3 + 4 \\ 7 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 2 + 1 \\ 8 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 2 + 2 \\ 8 + 4 \end{array}$$

2 Anbara 7 yeşik alma və 6 yeşik armud gətirdilər. Anbara cəmi neçə yeşik meyvə gətirdilər?

3 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 7 + 4 + 4 \\ 8 + 0 + 6 \\ 7 + 7 - 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 3 + 1 \\ 7 + 5 + 3 \\ 8 + 8 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 9 - 7 \\ 16 - 5 - 10 \\ 7 + 6 + 4 \end{array}$$

4 Parçanı ölçün, ondan 3 sm qısa olan parça çəkin.

5 Ulduz işarəsinin yerinə “ >, <, = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$\begin{array}{r} 20 \text{ sm} * 16 \text{ sm} \\ 10 \text{ sm} * 15 \text{ sm} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 \text{ kq} * 7 \text{ kq} \\ 14 \text{ kq} * 4 \text{ kq} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \text{ l} * 11 \text{ l} \\ 12 \text{ l} * 8 \text{ l} \end{array}$$

- 1 Elşən qırmızı rəngli kağızdan uzunluğu 7 sm və 5 sm olan iki zolaq kəsdi. Kəsilən zolaqların uzunluqlarının cəmi neçə santimetrdir?

- 2 Misalları həll edin.

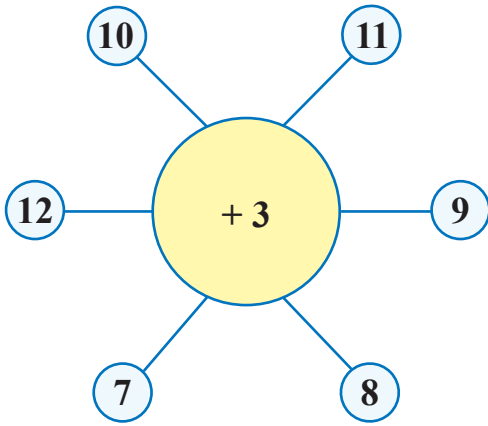
$$\begin{array}{cccc} 6 + 4 & 9 + 3 & 8 + 7 & 7 + 4 + 2 \\ 4 + 6 & 3 + 9 & 7 + 8 & 9 + 3 + 3 \\ 18 - 4 & 19 + 1 & 17 - 17 & 17 - 3 - 4 \end{array}$$

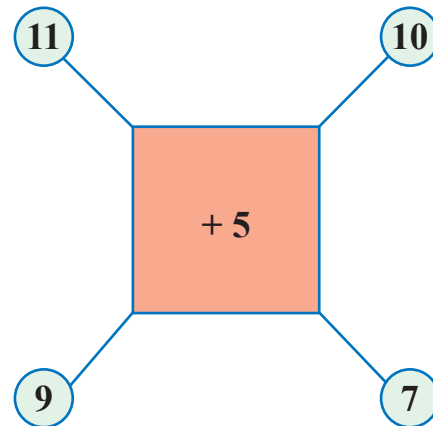
- 3 Birinci sahədən 7 kisə yerkökü, ikinci sahədən isə 4 kisə yerkökü yığdılar. İki sahədən neçə kisə yerkökü yığdılar?

- 4 Nümunəyə əsasən misalları yazın və həll edin.

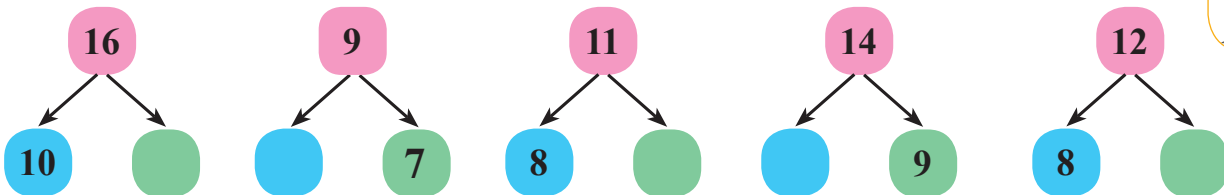
Nümunə: $11 + 3 = ?$

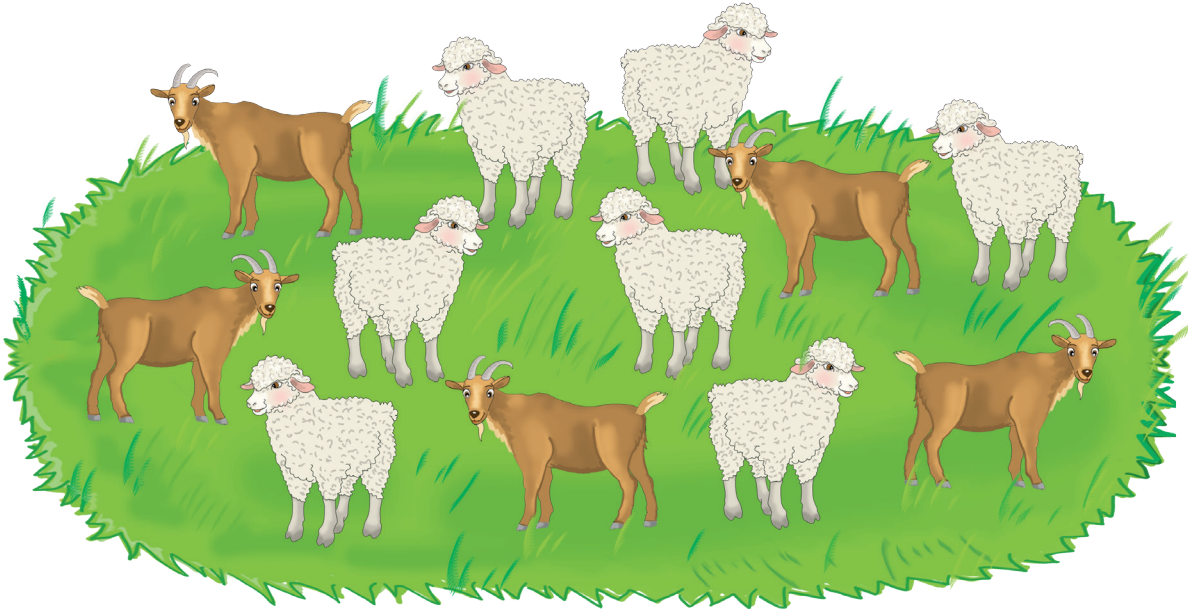
Nümunə: $7 + 5 = ?$

- 5 Sxemləri tamamlayın.

1 Otlaqda 7 qoyun və 5 keçi var idi. Otlaqda cəmi neçə heyvan vardı?

2 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 10 - 1 \\ 20 - 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 19 + 1 \\ 18 + 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 - 5 \\ 20 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 + 4 \\ 17 + 3 \end{array}$$

3 Bir qoğalı qəpiyə, bir kökəni isə qəpiyə aldılar. Bir qoğal

və bir kökə almaq üçün neçə qəpik pul xərclədilər?

10 qəp.

5 qəp.

4 Cədvəli tamamlayın.

Toplanan	8	7	9	7	10	15
Toplanan	3	6	2	5	10	4
Cəm						

- 1 Bir boşqabda 7 alma, o biri boşqabda isə 4 alma var. İki boşqabda cəmi neçə alma var?

- 2 Misalları həll edin.

$$\begin{aligned} 5 - 5 + 4 \\ 0 + 8 - 7 \\ 6 + 6 + 4 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 16 + 1 - 5 \\ 19 - 3 + 2 \\ 20 - 1 - 4 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 8 + 8 - 6 \\ 9 + 9 - 8 \\ 9 + 7 - 3 \end{aligned}$$

- 3 Nurayın 7 yaşı, Leylinin isə 5 yaşı var. Onların yaşlarının cəmi neçədir?

- 4 Nöqtələrin yerinə uyğun ədədləri yazın.

$$\begin{aligned} 15 = \dots + 10 \\ 10 = 5 + \dots \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 17 = 7 + \dots \\ 20 = \dots + 10 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 14 = 13 + \dots \\ 9 = \dots + 6 \end{aligned}$$

- 5 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	9	16	7	19	14	20
Çıxılan	4	6	3	10	3	2
Fərq						

10

6 + 5; 6 + 6

$$6 + 5 = 6 + 4 + 1 = 11$$

4 1

$$5 + 6 = 11$$

$$6 + 6 = 6 + 4 + 2 = 12$$

4 2

$$6 + 6 = 12$$

1 Misalları həll edin.

$$6 + 4 + 1$$
$$6 + 5$$

$$6 + 4 + 2$$
$$6 + 6$$

$$7 + 3 + 1$$
$$7 + 4$$

2 Çimərlikdə 6 uşaq üzürdü, 5 uşaq toppla oynayırdı. Çimərlikdə cəmi neçə uşaq var idi?

3 Misalları həll edin.

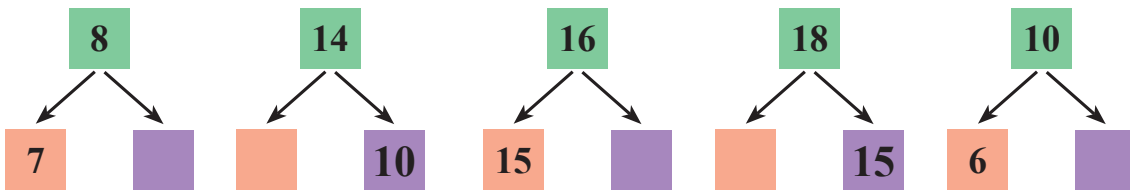
$$8 + 3 + 5$$
$$9 - 4 - 2$$
$$7 + 5 + 4$$

$$16 - 5 + 1$$
$$18 + 1 + 0$$
$$14 - 4 - 0$$

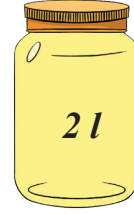
$$1 + 9 - 8$$
$$7 + 4 + 3$$
$$6 + 6 - 2$$

4 Sxemləri tamamlayın.

- 1 Bidonda 9 l, balonda isə 2 l duru yağ var. Qablarda cəmi neçə litr yağ var?

- 2 Misalları həll edin.

$10 - 10$

$10 + 9$

$17 - 1 - 6$

$15 - 10$

$12 - 0$

$18 + 1 - 10$

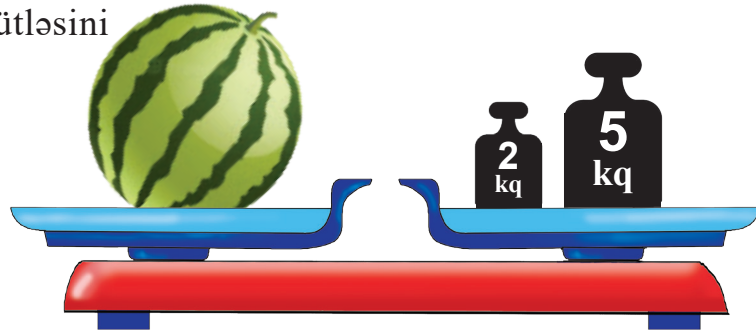
$7 + 0$

$8 + 4$

$15 - 0 + 2$

- 3 Şəklə əsasən, qarpızın kütləsini hesablayın.

- 4 Nöqtələrin yerinə uyğun ədədləri yazın.

$11 = 10 + \dots$

$18 = \dots + 10$

$6 = 3 + \dots$

$13 = \dots + 12$

$8 = 4 + \dots$

$16 = 10 + \dots$

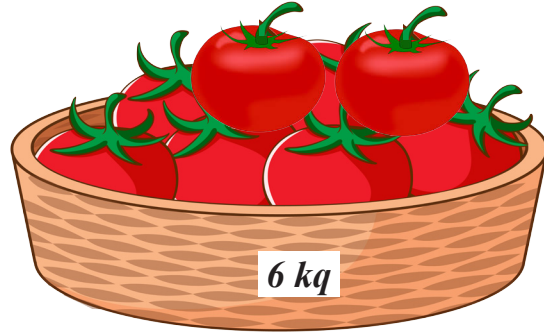
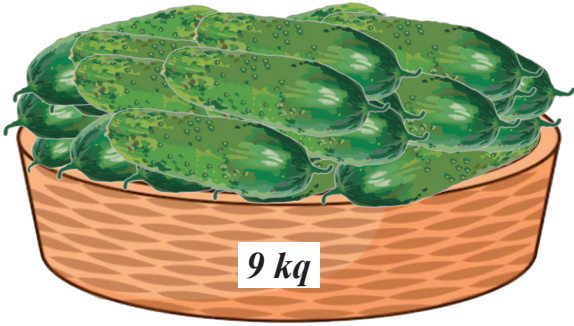
- 5 Cədvəli tamamlayın.

<i>Toplanan</i>	8	7	9	0	12	11
<i>Toplanan</i>	3	5	4	7	3	6
<i>Cəm</i>						

- 1 Bir səbətdə 9 kq xiyar, o biri səbətdə isə 6 kq pomidor var. İki səbətdə cəmi neçə kiloqram tərəvəz var?

- 2 Misalları həll edin.

$$\begin{aligned} 10 + 6 \\ 6 + 10 \\ 16 - 6 \\ 16 - 10 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 10 + 4 \\ 4 + 10 \\ 14 - 4 \\ 14 - 10 \end{aligned}$$

- 3 Birinci akvariumda 9 balıq, ikinci akvariumda isə ondan 3 ədəd çox balıq var idi. İkinici akvariumda neçə balıq var idi?

- 4 Misalları həll edin.

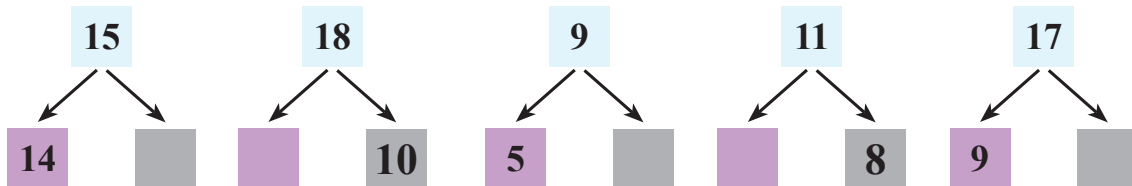
$$\begin{aligned} 4 + 10 \\ 6 + 8 \\ 12 - 2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 + 2 - 0 \\ 8 + 3 + 0 \\ 3 + 7 - 6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 16 - 1 + 3 \\ 6 - 5 + 10 \\ 10 + 10 - 0 \end{aligned}$$

- 5 Sxemləri tamamlayın.

III BÖLMƏ

10-A QƏDƏR AZALTMAQLA İKİRƏQƏMLİ ƏDƏDDƏN BİRRƏQƏMLİ ƏDƏDİN ÇIXILMASI

- 1 Biçəndə 11 ot bağlaması vardı. 1 ot bağlamasını daşıdılar. Biçəndə neçə ot bağlaması qaldı?

- 2 Ədədləri, nümunəyə uyğun olaraq, onluq və təkliklərə ayırın.

Nümunə: 14 = 1 onl. 4 təkl.

12, 18, 15, 19, 11, 13.

- 3 Misalları həll edin.

$9 - 1$

$9 - 3$

$9 - 5$

$9 - 7$

$9 - 9$

$9 - 2$

$9 - 4$

$9 - 6$

$9 - 8$

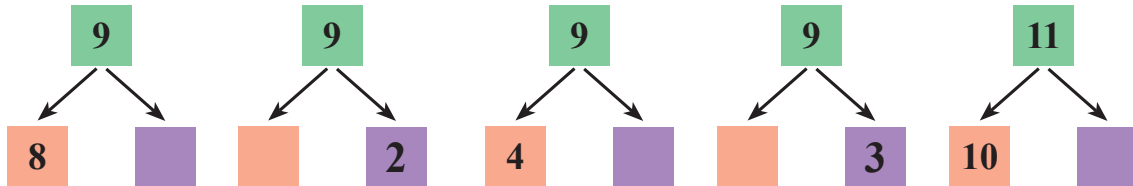
$9 - 0$

- 4 Arzu ilə Sona qabdakı 10 çiyələyi yedilər. Çiyələklərdən 6-nı Arzu yedi. Sona neçə çiyələk yedi?

- 5 Sxemləri tamamlayın.

1

11 - 2; 11 - 3; 11 - 4

11 - 2 = 11 - 1 - 1 = 10 - 1 = 9

11 - 3 = 11 - 1 - 2 = 10 - 2 = 8

11 - 4 = 11 - 1 - 3 = 7

Ona qədər azaltmaqla fərqi tapılması:

- 1) çıxılan azalanın təkliyinə uyğun tərkib hissələrinə ayırılır;
- 2) azalan ona qədər azalır;
- 3) 10 - dan çıxılanın qalan tərkib hissəsi çıxılır.

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 11 - 1 - 1 \\ 11 - 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 - 1 - 2 \\ 11 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 - 1 - 3 \\ 11 - 4 \end{array}$$

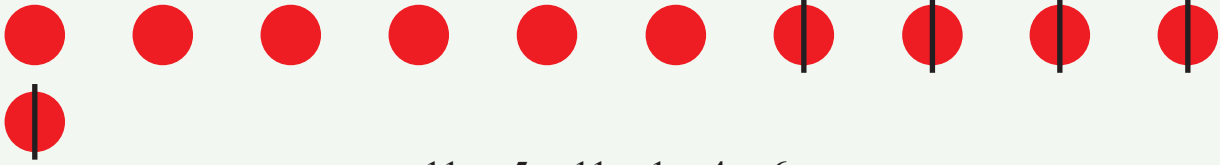
2 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 11 - 1 \\ 12 - 2 \\ 13 - 3 \end{array}$$

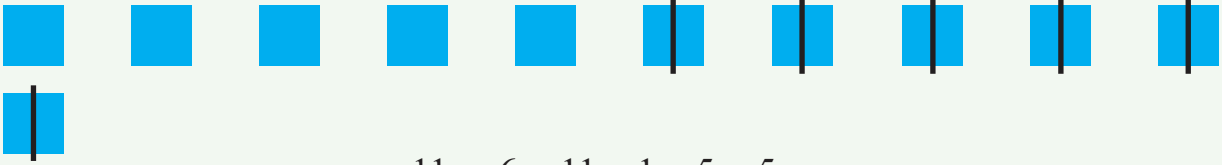
$$\begin{array}{r} 7 + 5 \\ 9 + 6 \\ 8 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 - 4 - 6 \\ 17 - 7 + 1 \\ 15 - 5 - 2 \end{array}$$

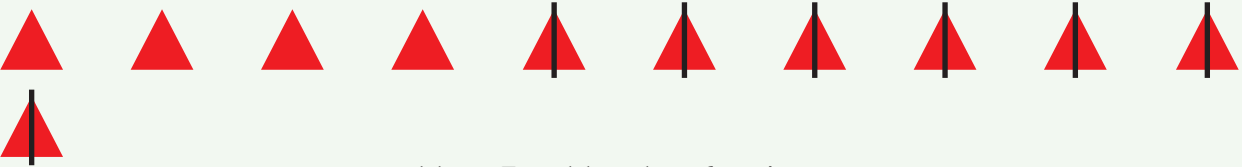

$$11 - 5 = 11 - 1 - 4 = 6$$

$$11 - 6 = 11 - 1 - 5 = 5$$

$$11 - 7 = 11 - 1 - 6 = 4$$

1 Misalları həll edin.

$$11 - 1 - 1$$

$$11 - 2$$

$$11 - 1 - 4$$

$$11 - 5$$

$$11 - 1 - 5$$

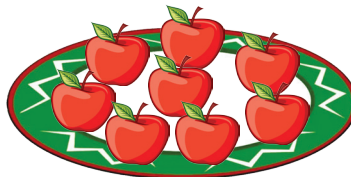
$$11 - 6$$

$$11 - 1 - 6$$

$$11 - 7$$

2 Bir boşqabda 8 alma, o biri boşqabda isə 3 armud var. İki boşqabda cəmi neçə meyvə var?

3 Misalları həll edin.

$$11 - 1$$

$$11 - 5$$

$$11 - 6$$

$$11 + 4$$

$$12 + 3$$

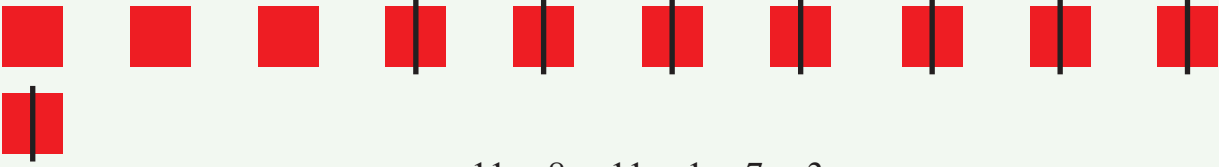
$$11 - 7$$

$$11 - 1 - 4$$

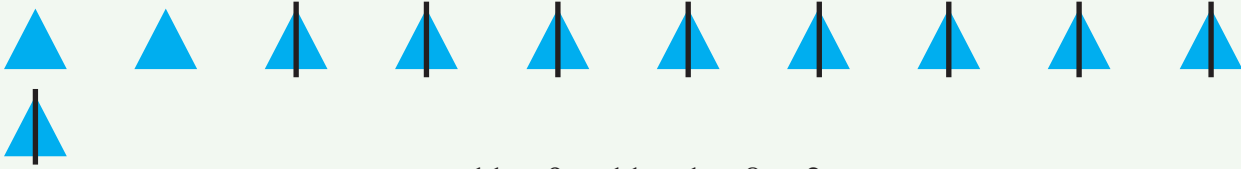
$$12 - 2 - 5$$

$$16 - 6 - 3$$

$$11 - 8 = 11 - 1 - 7 = 3$$

$$11 - 9 = 11 - 1 - 8 = 2$$

1 Misalları həll edin.

$$11 - 1 - 2$$

$$11 - 3$$

$$11 - 1 - 7$$

$$11 - 8$$

$$11 - 1 - 8$$

$$11 - 9$$

2 Ağacın altında 11 alma var idi. Kirpi almalardan 4-nü yedi.
Ağacın altında neçə alma qaldı?

3 Misalları həll edin.

$$11 - 2$$

$$11 - 9$$

$$11 - 4$$

$$16 - 6 - 8$$

$$13 - 3 - 5$$

$$14 - 4 - 7$$

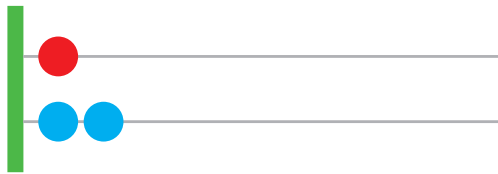
$$12 + 1 - 3$$

$$9 + 4 + 2$$

$$8 - 1 + 5$$

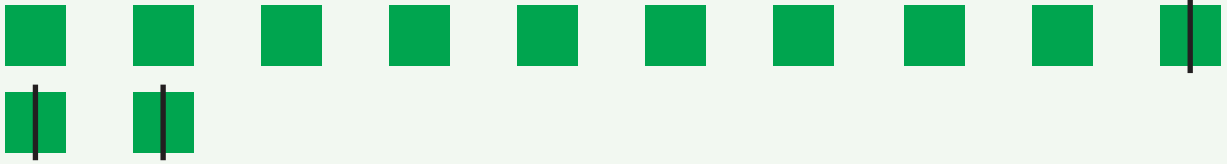

4 Çötkədə hansı ədəd göstərilmişdir?

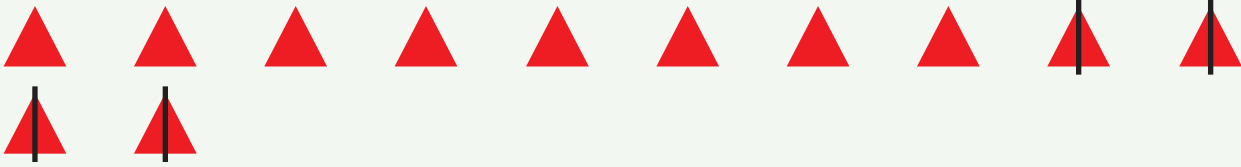

Çötkənizdə 11, 13, 14, 15 ədədlərini göstərin.

$$12 - 3 = 12 - 2 - 1 = 9$$

$$12 - 4 = 12 - 2 - 2 = 8$$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 11 - 1 - 4 \\ 11 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 2 - 1 \\ 12 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 2 - 2 \\ 12 - 4 \end{array}$$

2 Çəmənlikdə 12 maral otlayırdı. 4 maral getdi. Çəmənlikdə neçə maral qaldı?

3 Nöqtələrin yerinə uyğun ədədləri yazın.

$$\begin{array}{l} 11 = 9 + \dots \\ 12 = \dots + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 14 = \dots + 8 \\ 16 = 9 + \dots \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 13 = \dots + 5 \\ 11 = 6 + \dots \end{array}$$

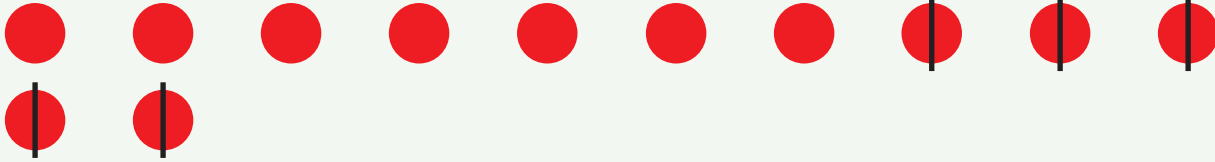
4 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	10	11	11	9	11	12
Çıxılan	5	2	4	7	6	3
Fərq						

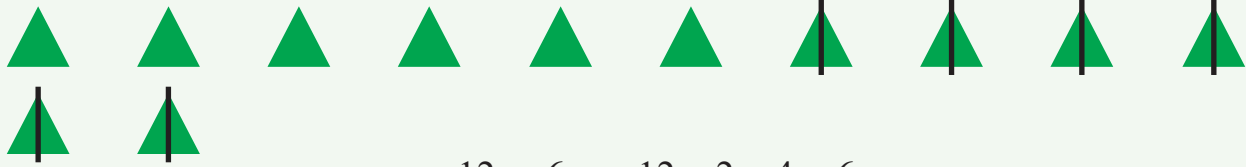

5

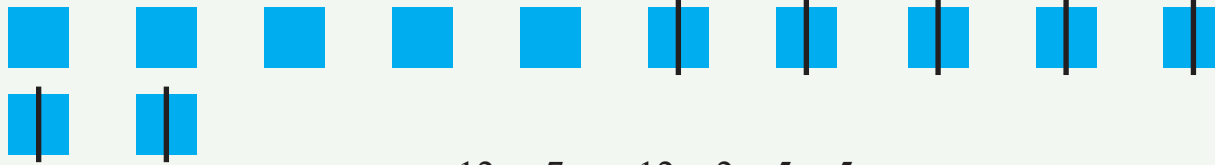
12 - 5; 12 - 6; 12 - 7

$$12 - 5 = 12 - 2 - 3 = 7$$

$$12 - 6 = 12 - 2 - 4 = 6$$

$$12 - 7 = 12 - 2 - 5 = 5$$

1 Misalları həll edin.

$$11 - 1 - 4$$

$$11 - 5$$

$$12 - 2 - 3$$

$$12 - 5$$

$$12 - 2 - 4$$

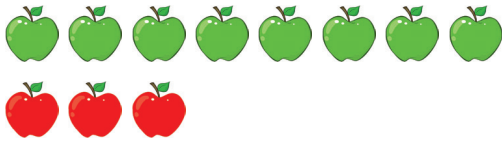
$$12 - 6$$

$$12 - 2 - 5$$

$$12 - 7$$

2 Misalları həll edin.

$$8 + 3$$

$$11 - 3$$

$$11 - 9$$

$$7 + 5$$

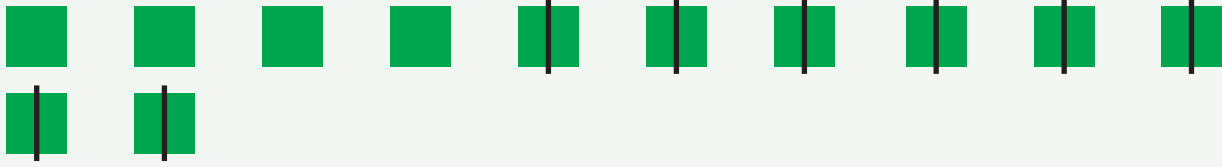
$$12 - 5$$

$$12 - 7$$

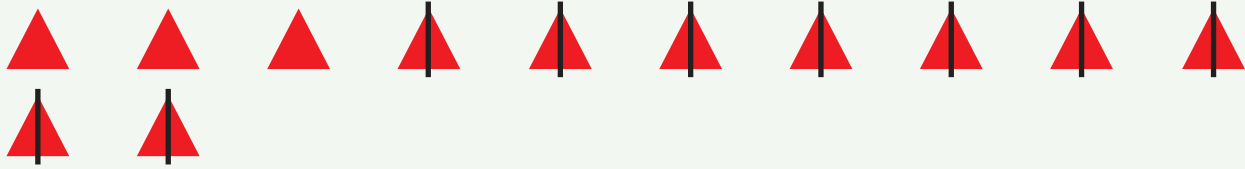
3 Boşqabda 12 portağal var idi. Portağallardan 5-ni yedilər. Boşqabda neçə portağal qaldı?

$$12 - 8 = 12 - 2 - 6 = 4$$

2 6

$$12 - 9 = 12 - 2 - 7 = 3$$

2 7

1 Misalları həll edin.

$$11 - 1 - 5$$

$$11 - 6$$

$$12 - 2 - 6$$

$$12 - 8$$

$$12 - 2 - 7$$

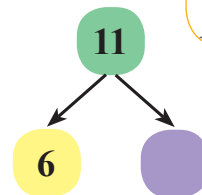
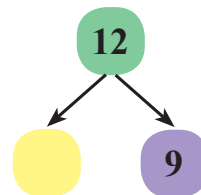
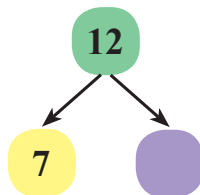
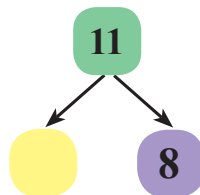
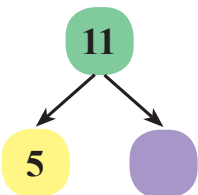
$$12 - 9$$

2 Kitab rəfində 12 kitab var idi. Aysel rəfdən 5 kitab götürdü. Rəfdə neçə kitab qaldı?

3 Sxemləri tamamlayın.

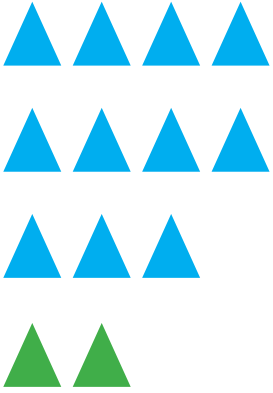

1 Nazimin karandaşı var idi.

O, 6 karandaşı qardaşına verdi. Nazimin neçə karandaşı qaldı?

2 Misalları həll edin.

			
$12 - 4$	$6 + 6$	$11 - 2$	$12 - 3 + 1$
$12 - 8$	$8 + 5$	$11 - 7$	$12 - 6 - 5$
$12 - 0$	$7 + 4$	$11 - 4$	$8 + 4 + 3$

3 Cədvəli tamamlayın.

Toplanan	3	6	5	4	16	9
Toplanan	8	6	7	9	0	7
Cəm						

4 Şahmat yarışında 12 nəfər iştirak edirdi. Onlardan 4 nəfəri qız idi. Yarışda neçə oğlan iştirak edirdi?

5 Verilənlərə əsasən misalları yazın və həll edin.

- 8 ədədi ilə 4 ədədinin cəmini tapın.
- 11 ədədi ilə 7 ədədinin fərqi tapın.

$$13 - 4 = 13 - 3 - 1 = 9$$

$$13 - 5 = 13 - 3 - 2 = 8$$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 12 - 2 - 1 \\ 12 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 13 - 3 - 1 \\ 13 - 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 13 - 3 - 2 \\ 13 - 5 \end{array}$$

2 Kolun yanında 13 dovşan var idi.
4 dovşan getdi. Kolun yanında
neçə dovşan qaldı?

3 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 11 + 3 \\ 12 + 5 \\ 9 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 3 \\ 14 - 6 \\ 15 - 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 + 4 + 5 \\ 6 + 3 + 4 \\ 13 - 4 - 2 \end{array}$$

$13 - 6 = 13 - 3 - 3 = 7$

$13 - 7 = 13 - 3 - 4 = 6$

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{r} 13 - 3 - 1 \\ 13 - 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 - 3 - 3 \\ 13 - 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 - 3 - 4 \\ 13 - 7 \end{array}$$

2

$$\begin{array}{r} 8 + 5 \\ 13 - 5 \\ 13 - 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 6 \\ 13 - 6 \\ 13 - 7 \end{array}$$

3 Yeşikdə 13 *kq* pomidor, səbətdə isə bundan 5 *kq* az pomidor var. Səbətdə neçə kiloqram pomidor var?

4 Misalları həll edin.

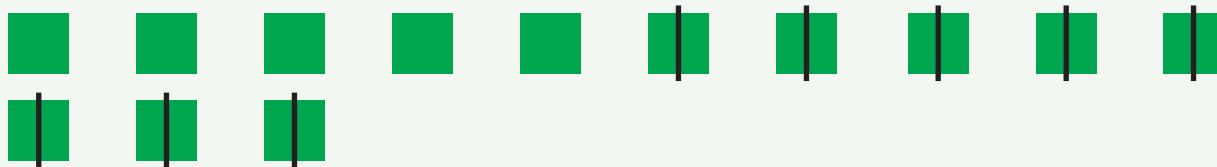
$$\begin{array}{r} 11 - 10 \\ 12 - 12 \\ 13 - 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12 - 4 \\ 13 - 7 \\ 11 - 5 \end{array}$$

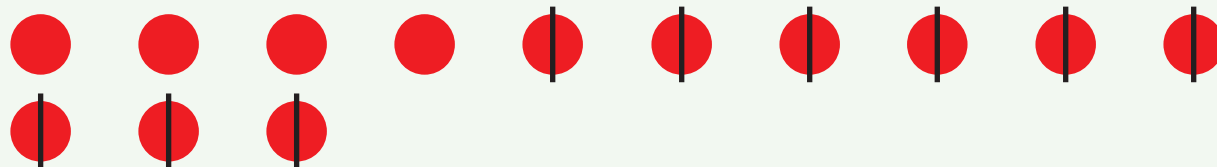
$$\begin{array}{r} 11 + 2 \\ 15 + 0 \\ 16 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12 - 4 - 4 \\ 13 - 5 + 1 \\ 11 - 6 + 3 \end{array}$$

$$13 - 8 = 13 - 3 - 5 = 5$$

$$13 - 9 = 13 - 3 - 6 = 4$$

1 Misalları həll edin.

$$13 - 3 - 2$$

$$13 - 5$$

$$13 - 3 - 5$$

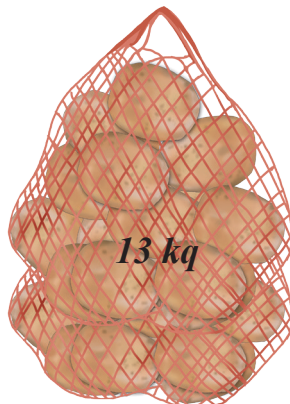
$$13 - 8$$

$$13 - 3 - 6$$

$$13 - 9$$

2 Kisədə 13 *kq* kartof, vedrədə isə bundan 8 *kq* az kartof var. Vetrədə neçə kiloqram kartof var?

$$8 + 5$$

$$13 - 5$$

$$13 - 8$$

$$7 + 6$$

$$13 - 6$$

$$13 - 7$$

1 Misalları həll edin.

$$7 + 5$$

$$12 - 5$$

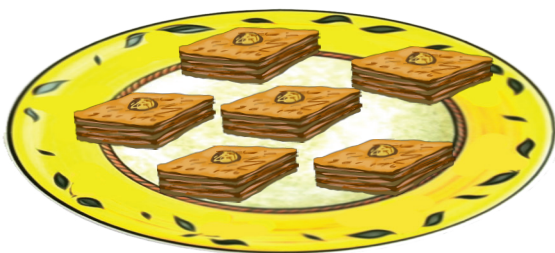
$$12 - 7$$

$$7 + 6$$

$$13 - 6$$

$$13 - 7$$

2 Nərgiz süfrəyə bir boşqabda 6 paxlava, o biri boşqabda isə 7 şəkərbura qoydu. Nərgiz süfrəyə cəmi neçə ədəd şirniyyat qoydu?

3 Misalları həll edin.

$$6 + 6$$

$$7 + 4$$

$$12 - 5$$

$$11 + 4 - 5$$

$$14 - 14$$

$$11 - 3$$

$$10 - 9$$

$$13 - 8 + 5$$

$$17 + 0$$

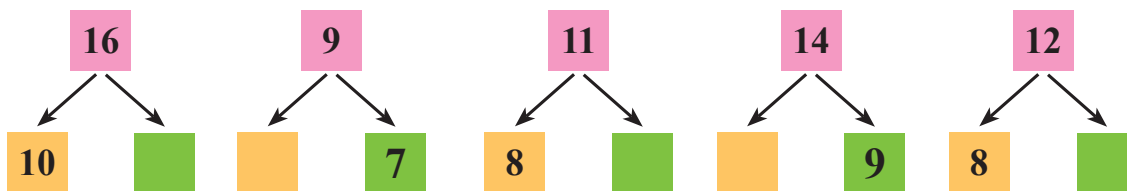
$$5 + 6$$

$$8 + 7$$

$$12 - 0 - 3$$

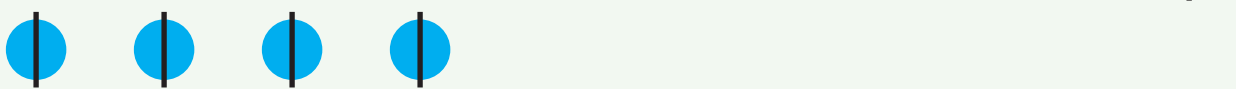

4 Sxemləri tamamlayın.

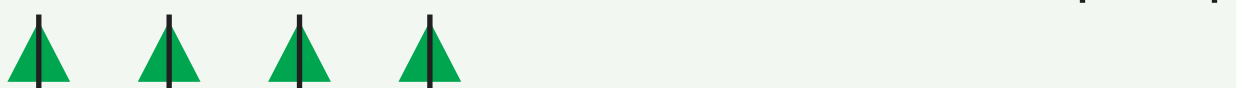
5 Həyətdəki 13 uşaqdan 5-i “Gizlənqaç”, qalanları isə “Bənövşə” oyunu oynayır. Həyətdə neçə uşaq “Bənövşə” oyunu oynayır?

$$14 - 5 = 14 - 4 - 1 = 9$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 4 \quad 1 \end{array}$$

$$14 - 6 = 14 - 4 - 2 = 8$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 4 \quad 2 \end{array}$$

1 Misalları həll edin.

$$13 - 3 - 1$$

$$13 - 4$$

$$11 - 1 - 1$$

$$11 - 2$$

$$14 - 4 - 1$$

$$14 - 5$$

$$12 - 2 - 1$$

$$12 - 3$$

$$14 - 4 - 2$$

$$14 - 6$$

$$12 - 2 - 5$$

$$12 - 7$$

2 Dolabda 14 fincan var idi. Arzu 5 fincanı süfrəyə qoydu. Dolabda neçə fincan qaldı?

3 Misalları həll edin.

$$11 - 1 + 0$$

$$14 - 4 - 5$$

$$9 + 2 + 4$$

$$17 - 17 + 8$$

$$15 + 3 - 8$$

$$12 - 3 - 4$$

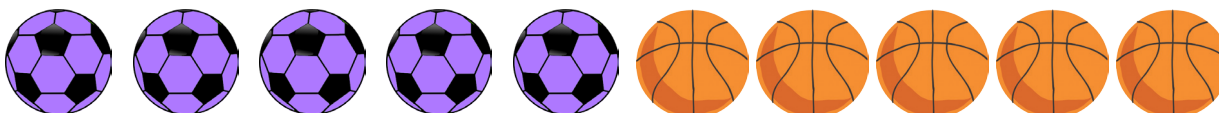
$$6 + 5 + 3$$

$$13 - 4 - 1$$

$$14 - 5 - 0$$

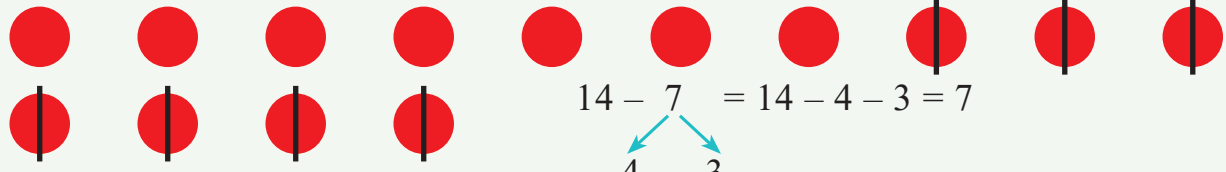

4 Məktəbə 5 futbol, 5 basketbol topu gətirdilər. Məktəbə cəmi neçə top gətirdilər?

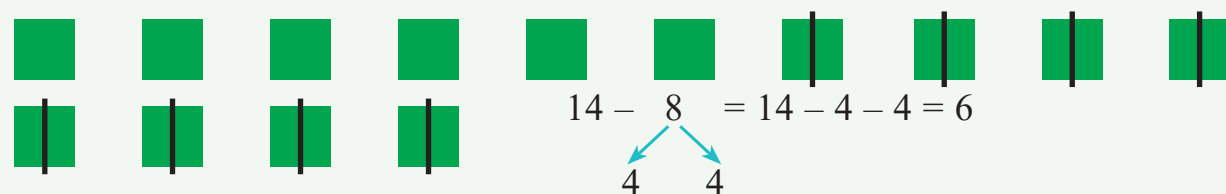

11

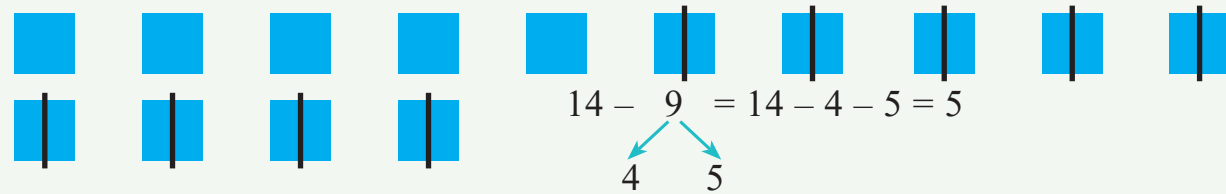
14 - 7; 14 - 8; 14 - 9

$$14 - 7 = 14 - 4 - 3 = 7$$

$$14 - 8 = 14 - 4 - 4 = 6$$

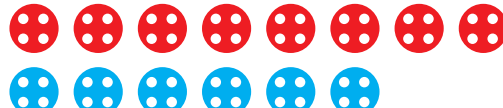
$$14 - 9 = 14 - 4 - 5 = 5$$

1 Misalları həll edin.

$12 - 2 - 1$ $14 - 4 - 3$ $14 - 4 - 4$ $14 - 4 - 5$
 $12 - 3$ $14 - 7$ $14 - 8$ $14 - 9$

2

$8 + 6$
 $14 - 6$
 $14 - 8$

$7 + 5$
 $12 - 5$
 $12 - 7$

3 Bir akvariumda 6 balıq, o biri akvariumda isə 7 balıq var. İki akvariumda neçə balıq var?

1 Misalları həll edin.

$6 - 0$

$8 - 8$

$14 - 5$

$7 + 4 - 3$

$9 + 0$

$13 - 4$

$11 - 2$

$13 - 5 - 4$

$12 - 8$

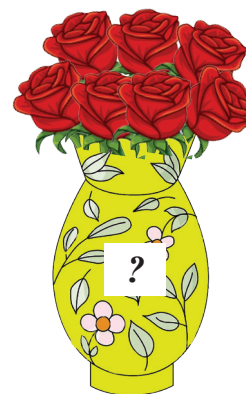
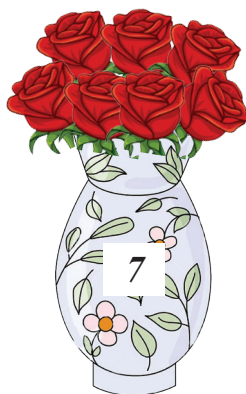
$13 - 9$

$11 - 3$

$9 + 2 + 6$

2 Nəzrin 14 qızılıgülün 7-ni birinci güldana, qalanlarını isə ikinci güldana qoydu. Nəzrin ikinci güldana neçə qızılıgül qoydu?

3 Ulduz işarəsinin yerinə “> , < , ” = işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$9 * 8$

$18 * 15$

$18 * 18$

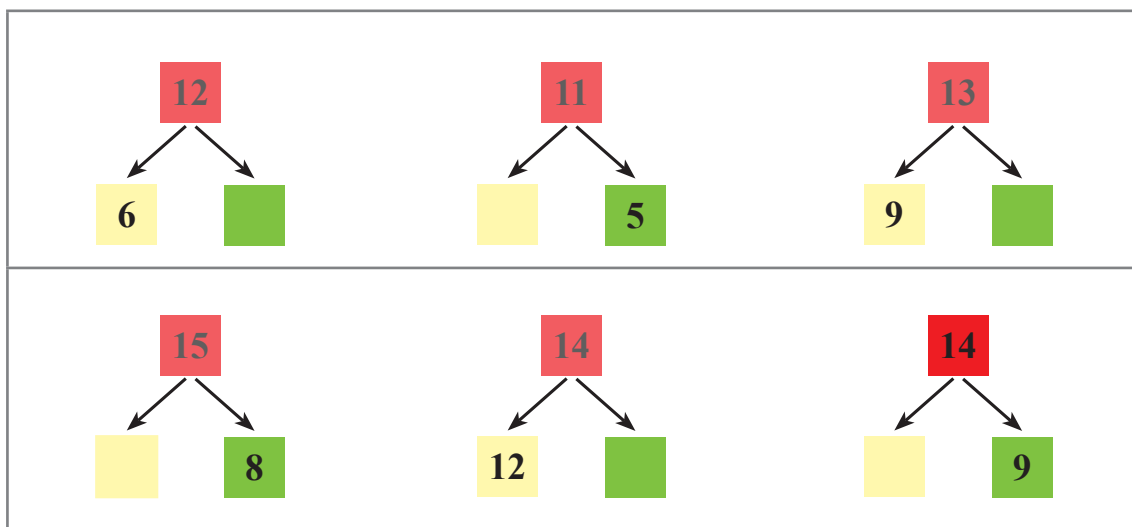
$12 * 12$

$14 * 13$

$20 * 19$

4 Sxemləri tamamlayın.

5 12 uşaq qartopu oynayır. 4 uşaq evə getdi. Neçə uşaq qartopu oynamağa davam etdi?

1 Tikintidə istifadə etmək üçün 7 çəkic və 4 balta gətirdilər. Cəmi neçə alət gətirdilər?

2 Misalları həll edin.

$10 - 10$

$5 + 7$

$2 + 9$

$16 - 3 - 3$

$12 - 7$

$9 - 9$

$8 + 7$

$14 + 2 - 5$

$4 + 6$

$14 + 3$

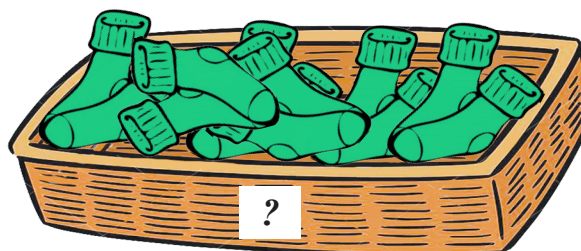
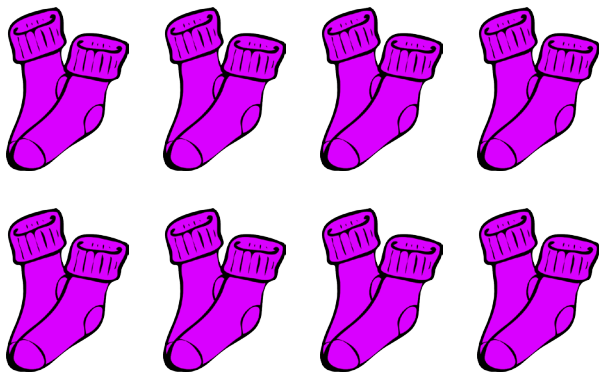
$11 - 4$

$15 + 4 + 1$

3 Rafaelin 11 şarı var idi. O, şarlardan 3-nü dostuna bağışladı. Rafaelin neçə şarı qaldı?

4 Aytacın 14 cüt corabı var. Corablardan 8 cütü bənövşəyi, qalanları isə yaşıl rəngdədir. Aytacın neçə cüt yaşıl corabı var?

- 1 Uzunluğu 11 sm olan lentdən 4 sm-ni kəsdilər. Neçə santimetr lent qaldı?

- 2 Misalları həll edin.

$3 + 3$

$12 - 8$

$8 - 0$

$7 + 7 - 4$

$5 - 4$

$11 + 3$

$7 - 7$

$13 - 6 - 2$

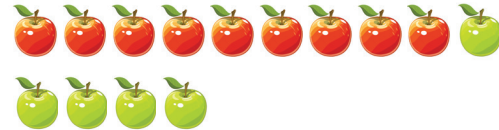
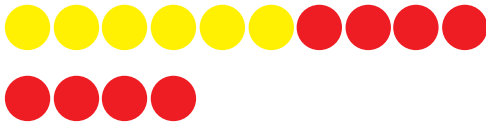
$7 + 0$

$14 - 6$

$13 - 5$

$8 + 4 + 5$

- 3

$6 + 8$

$14 - 8$

$14 - 6$

$9 + 5$

$14 - 5$

$14 - 9$

- 4 Ədədləri nümunəyə uyğun yazın.

Nümunə: 1 onl. 4 təkl. = 14

1 onl. 7 təkl.; 1 onl. 3 təkl.; 1 onl. 9 təkl.; 1 onl. 0 təkl.; 1 onl. 6 təkl.;
2 onl. 0 təkl. .

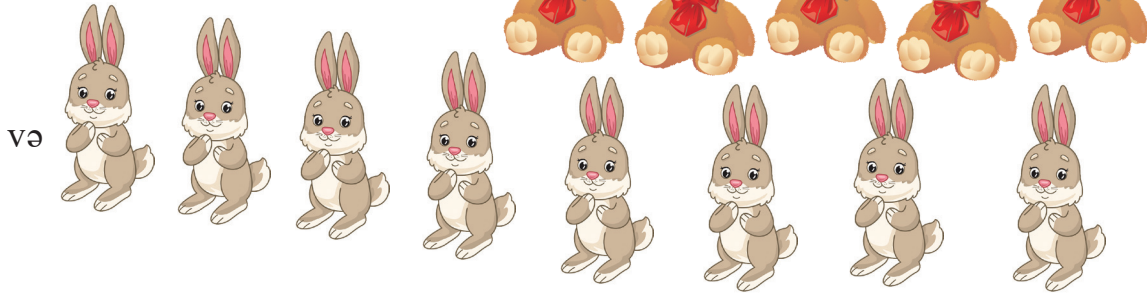
- 5 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	11	13	12	11	14	12
Çıxılan	3	5	6	11	7	3
Fərq						

1 Oyuncaq mağazasında bir gündə

oyuncağı satıldı. Mağazada bir gündə cəmi neçə oyuncaq satıldı?

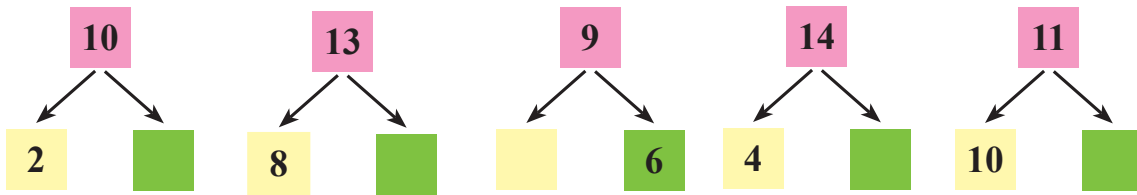
2 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{cccc} 5 - 5 & 8 - 8 & 13 - 5 & 11 - 7 - 4 \\ 4 - 0 & 13 - 7 & 11 - 3 & 13 - 5 + 2 \\ 12 - 7 & 11 - 6 & 12 - 6 & 14 - 9 - 1 \end{array}$$

3 Ulduz işarəsinin yerinə “>, <, =” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$\begin{array}{ccc} 14 \text{ l} * 17 \text{ l} & 20 \text{ kq} * 15 \text{ kq} & 18 \text{ sm} * 10 \text{ sm} \\ 12 \text{ l} * 12 \text{ l} & 6 \text{ kq} * 16 \text{ kq} & 9 \text{ sm} * 19 \text{ sm} \end{array}$$

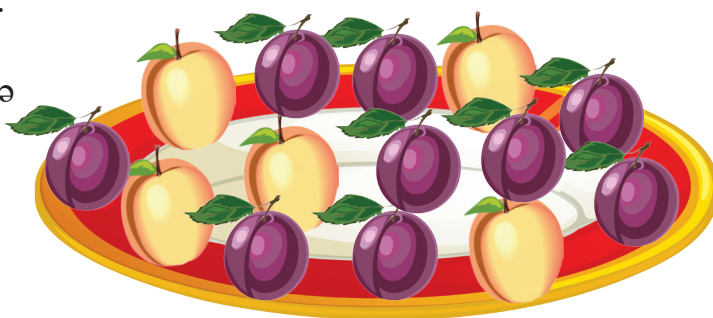
4 Sxemləri tamamlayın.

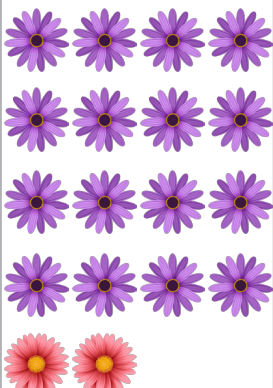
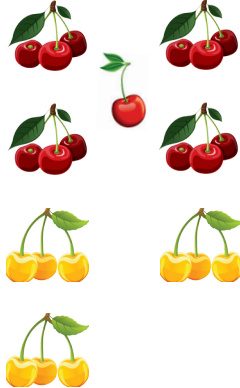

5 Cədvəli tamamlayın.

<i>Toplanan</i>	8	6	10	7	9	4
<i>Toplanan</i>	3	5	10	6	2	7
<i>Cəm</i>						

- 1 Boşqabda 14 meyvə var idi. Onlardan 5-i ərik, qalanları isə gavalı idi. Boşqabda neçə gavalı var idi?

- 2 Misalları həll edin.

			
$0 + 7$	$16 + 2$	$13 - 9$	$5 + 3 + 4$
$4 - 4$	$19 + 1$	$12 - 6$	$14 - 9 - 4$
$12 - 0$	$9 - 8$	$14 - 8$	$9 + 3 - 10$

- 3 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	14	11	10	12	11	13
Çıxılan	6	5	9	4	10	7
Fərq						

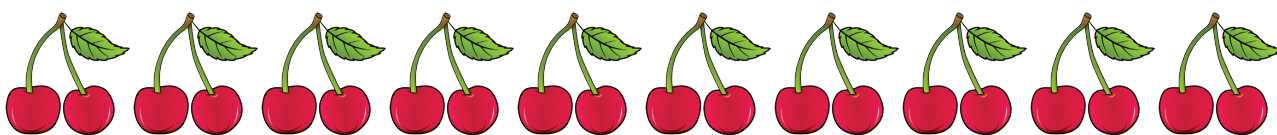

- 4 Fikirləşin, tapın.

Rəhimin fikrində tutduğu ədədin üzərinə 2 ədədini gəldikdə 10 alınır. Rəhim fikrində hansı ədədi tutmuşdur?

1 2 ədədindən başlayaraq iki - iki artırmaqla 20 ədədinə qədər və 20 ədədindən başlayaraq iki - iki azaltmaqla, 2 ədədinə qədər sayın.

- 2
- 4
- 6
- 8
- 10
- 12
- 14
- 16
- 18
- 20

2 Aydın və Ayşən birlikdə 14 göbələk yığdılar. Göbələklərdən 8-ni Aydın, qalanını Ayşən yığdı. Ayşən neçə göbələk yığdı?

3 Ulduz işarəsinin yerinə “ > , < , = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$14 * 14$	$14 * 12$	$10 * 11$
$16 * 20$	$11 * 15$	$19 * 16$

4 Nöqtələrin yerinə uyğun ədədləri yazın.

$15 = 10 + \dots$	$8 - \dots = 4$	$10 + \dots = 18$
$16 + \dots = 17$	$9 + \dots = 11$	$10 - \dots = 7$

5 Fikirləşin, tapın.

Ayna fikrində tutduğu ədəddən 3 ədədini çıxdı və 12 ədədini aldı.
 Ayna fikrində hansı ədədi tutmuşdu?

- 1 Rasimin 14 dəftəri vardı. O, Nərminə 5 dəftər verdi. Rasimin neçə dəftəri qaldı?

- 2 Misalları həll edin.

$0 + 7$

$14 - 14$

$12 - 0$

$16 + 2$

$19 + 1$

$9 - 8$

$13 - 9$

$12 - 6$

$14 - 8$

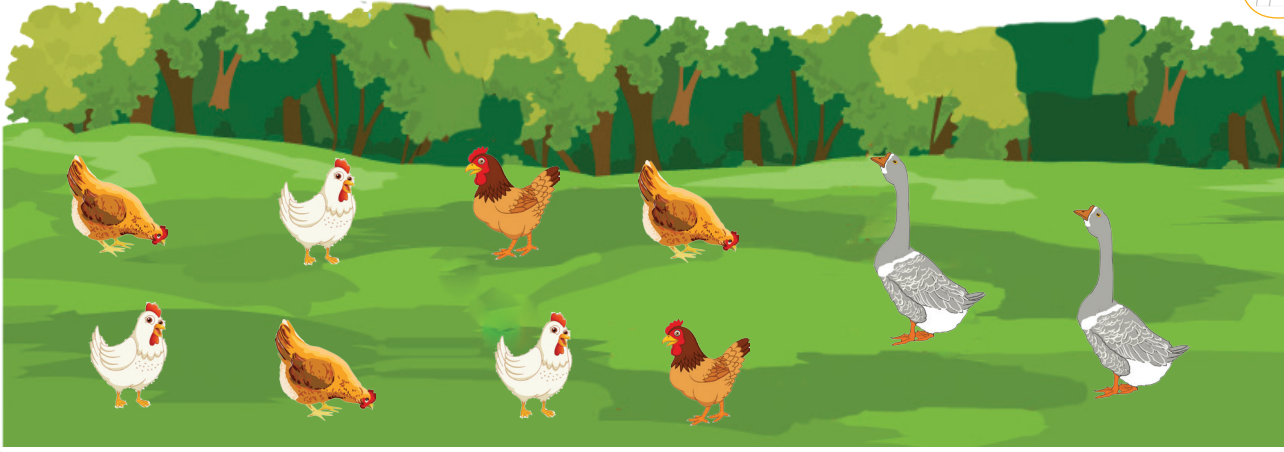
$5 + 3 + 4$

$14 - 9 - 4$

$9 + 3 - 10$

- 3 Həyətdəki toyuq və qazların birlikdə sayı 10-dur. Bu quşlardan 2-si qazdır. Həyətdə neçə toyuq var?

- 4 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	8	6	10	12	13	11
Çıxılan	0	5	9	4	7	10
Fərq						

- 5 Verilən ədəddən sonra gələn növbəti ədədi yazın.

8,, 10,, 6,, 12,, 15,, 19,

$15 - 6 = 15 - 5 - 1 = 9$
 5 1

$15 - 7 = 15 - 5 - 2 = 8$
 5 2

1 Misalları həll edin.

$$14 - 4 - 1$$

$$14 - 5$$

$$15 - 5 - 1$$

$$15 - 6$$

$$15 - 5 - 2$$

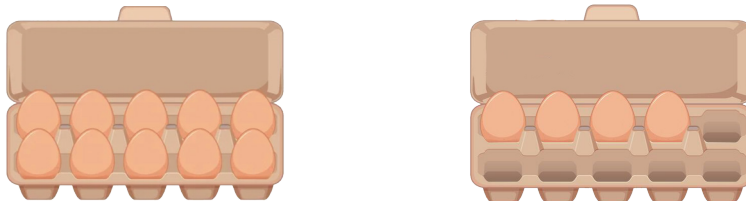
$$15 - 7$$

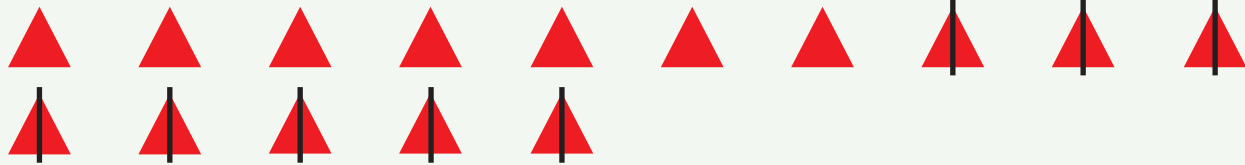

2 Birinci güldanda 9, ikinci güldanda isə 6 çobanyastığı çiçəyi var. İki güldanda cəmi neçə çobanyastığı çiçəyi var?

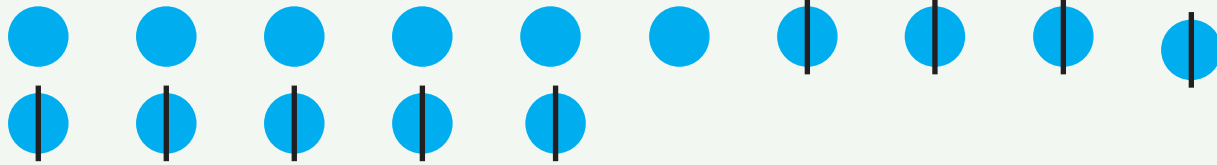
3 Birinci yumurta qabında 10, ikinci yumurta qabında isə 4 yumurta var. İki qabda cəmi neçə yumurta var?

$$15 - 8 = 15 - 5 - 3 = 7$$

5 3

$$15 - 9 = 15 - 5 - 4 = 6$$

5 4

1 Misalları həll edin.

$$15 - 5 - 2$$

$$15 - 7$$

$$15 - 5 - 3$$

$$15 - 8$$

$$15 - 5 - 4$$

$$15 - 9$$

2 Hava limanında

var idi. Təyyarələrdən 6-sı növbə ilə uçub getdi. Hava limanında neçə təyyarə qaldı?

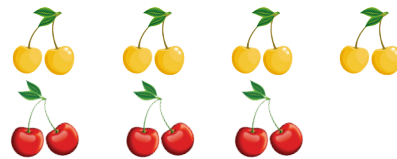
3 Misalları həll edin.

$$9 + 6$$

$$15 - 6$$

$$15 - 9$$

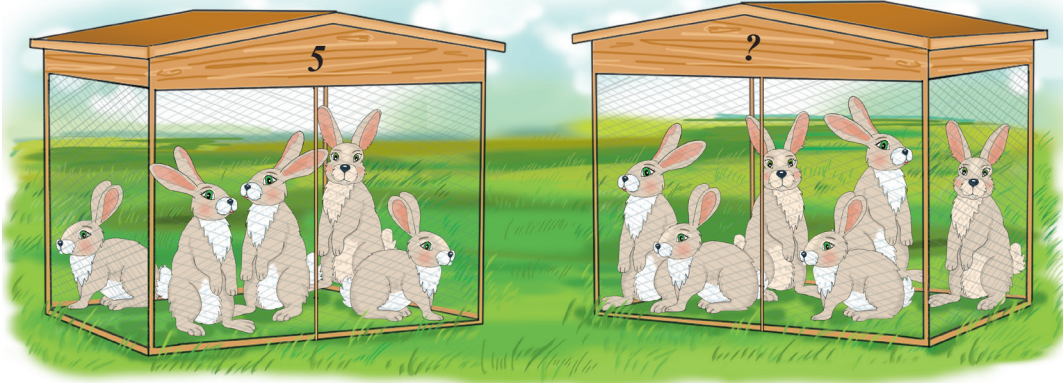
$$8 + 6$$

$$14 - 6$$

$$14 - 8$$

1 İki qəfəsdə 11 dovşan var. Bu dovşanlardan 5-i birinci qəfəsdədir. İkinci qəfəsdə neçə dovşan var?

2 Misalları həll edin.

$12 - 1$

$13 - 6$

$11 - 5$

$15 - 6 - 4$

$14 + 3$

$12 - 7$

$11 + 5$

$9 + 3 + 5$

$11 - 11$

$14 - 5$

$20 - 2$

$14 - 7 + 3$

3 Nöqtələrin yerinə uyğun ədədləri yazın.

$15 = 10 + \dots$

$15 = 14 + \dots$

$14 = \dots + 13$

$15 = 5 + \dots$

$15 = \dots + 13$

$13 = 11 + \dots$

4 Cədvəli tamamlayın.

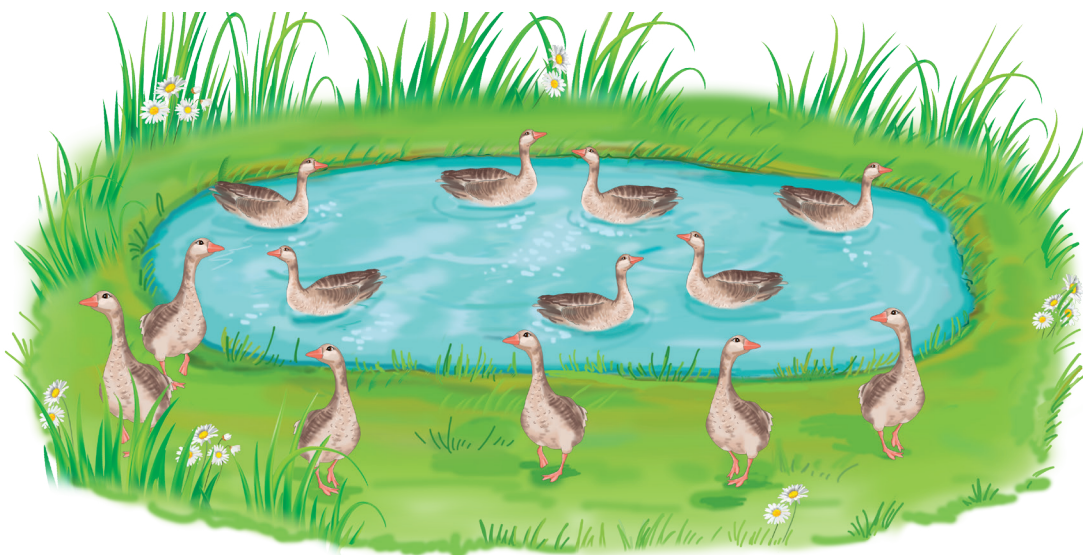
<i>Toplanan</i>	3	6	5	8	9	10
<i>Toplanan</i>	5	4	7	3	6	2
<i>Cəm</i>						

5 Verilmiş parçadan 4 sm qısa parça çəkin.

- 1 Göldə 13 qaz üzürdü. Qazlardan 6-sı sahilə çıxdı. Göldə neçə qaz qaldı?

- 2 Misalları həll edin.

$1 + 8$

$14 - 6$

$6 + 6$

$10 + 3 + 5$

$9 - 3$

$6 + 3$

$12 - 6$

$19 - 2 - 7$

$2 + 7$

$9 - 7$

$13 - 4$

$9 + 6 - 5$

- 3 Ulduz işarəsinin yerinə “ > , < , = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$11 * 10$

$14 * 15$

$17 * 10$

$18 * 18$

$16 * 15$

$20 * 19$

- 4 Zolaqların uzunluqlarını ölçün və cəmini hesablayın.

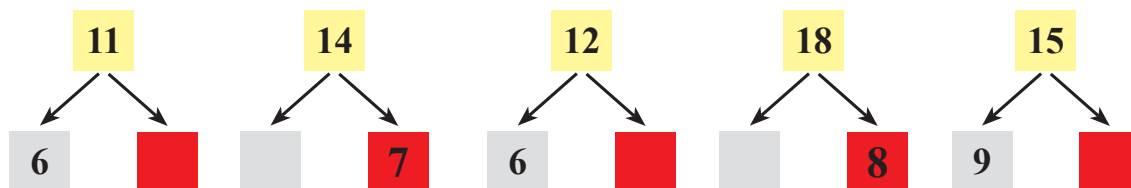
9 sm

6 sm

- 5 Sxemləri tamamlayın.

$16 - 7 = 16 - 6 - 1 = 9$
 6 1

$16 - 8 = 16 - 6 - 2 = 8$
 6 2

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 15 - 5 - 1 \\ 15 - 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 16 - 6 - 1 \\ 16 - 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 16 - 6 - 2 \\ 16 - 8 \end{array}$$

2 Həyətdə 16 ördək və qaz var. Bu quşlardan 7-si ördəkdir. Həyətdə neçə qaz var?

3 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 13 - 6 \\ 15 - 8 \\ 15 - 7 \end{array}$$

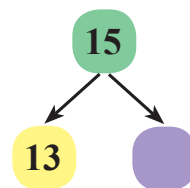
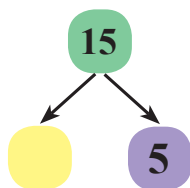
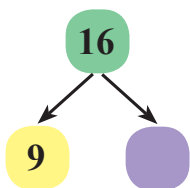
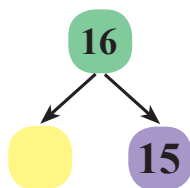
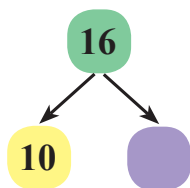
$$\begin{array}{l} 8 + 4 \\ 7 + 7 \\ 6 + 9 \end{array}$$

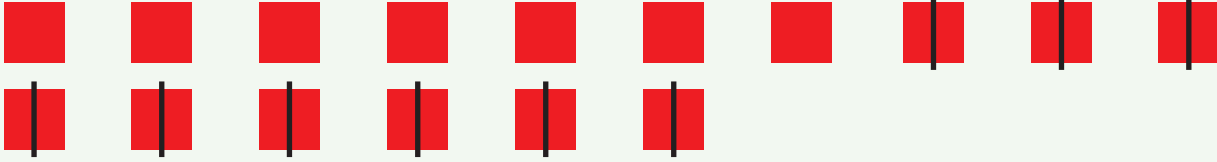
$$\begin{array}{l} 12 - 3 \\ 12 - 5 \\ 11 - 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 16 - 8 - 4 \\ 19 - 9 + 2 \\ 14 - 7 - 5 \end{array}$$

4 Sxemləri tamamlayın.

$$16 - 9 = 16 - 6 - 3 = 7$$

\swarrow \searrow
 6 3

1 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 15 - 5 - 1 \\ 15 - 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 16 - 6 - 1 \\ 16 - 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 16 - 6 - 2 \\ 16 - 8 \end{array}$$

2 Ağacın altında 16 palıd qozası var idi. Dələ 7 qozanı apardı. Ağacın altında neçə palıd qozası qaldı?

3 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{l} 14 - 10 \\ 14 - 14 \\ 14 - 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 16 - 7 \\ 16 - 9 \\ 15 - 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 11 - 4 \\ 15 - 3 \\ 17 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 18 - 8 - 4 \\ 16 - 8 + 1 \\ 9 + 6 + 2 \end{array}$$

1 Kitab rəfində 16 kitab var idi. Sevinc rəfdən 8 kitab götürdü. Rəfdə neçə kitab qaldı?

2 Misalları həll edin.

$16 + 2$

$9 + 3$

$15 - 7$

$16 + 3 - 9$

$19 - 0$

$12 - 6$

$7 + 7$

$8 + 4 + 5$

$15 - 15$

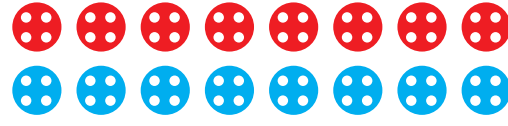
$8 + 7$

$14 + 4$

$15 - 8 - 3$

3 Misalları həll edin.

$9 + 7$

$16 - 7$

$16 - 9$

$8 + 8$

$16 - 8$

4 Cədvəlləri tamamlayın.

14	10		9	
		11		6

16	15		8	
		10		9

15		12		8
	14		9	

5 Hər bir ədəddən sonra gələn növbəti ədədi yazın.

10,, 15,, 12,, 18,, 14,, 19,

- 1 Göldə 16 qurbağa var idi. 8 qurbağa sahilə çıxdı. Göldə neçə qurbağa qaldı?

- 2 Misalları həll edin.

$8 + 10$

$7 + 4$

$9 + 8$

$11 - 5 - 4$

$9 - 0$

$13 - 5$

$15 - 6$

$7 + 6 + 3$

$3 - 3$

$16 + 2$

$6 + 9$

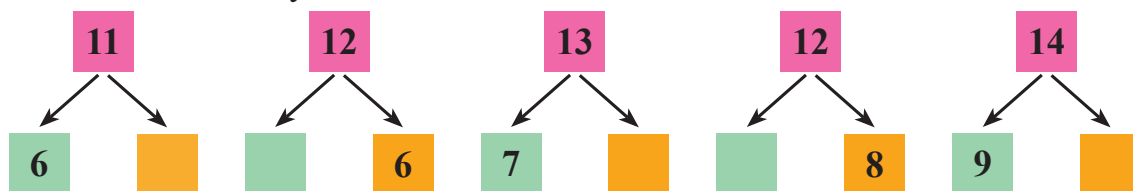
$13 - 8 + 5$

- 3 Hər bir ədədin solunda əvvəlki ədədi, sağında isə növbəti ədədi yazın.

... , 7, ... , ... , 9, ... , ... , 14, ... , ... , 17,

- 4 Sxemləri tamamlayın.

1 Məftildə 16 qaranquş var idi. 9 qaranquş uçub getdi. Məftildə neçə qaranquş qaldı?

2 Misalları həll edin.

$$11 - 11 + 0$$

$$12 + 2 - 0$$

$$14 - 4 - 7$$

$$9 + 3 + 2$$

$$15 - 10 + 5$$

$$16 - 7 - 4$$

$$0 + 4 + 7$$

$$13 - 5 - 8$$

$$9 + 7 - 6$$

3 Verilənlərə əsasən misalları yazın və həll edin.

19 və 1 ədədlərinin cəmini tapın.

10 və 6 ədədlərinin cəmini tapın.

18 və 4 ədədlərinin fərqi tapın.

11 və 3 ədədlərinin fərqi tapın.

4 Ulduz işarəsinin yerinə “ >, <, = ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$6 * 6$$

$$11 * 10$$

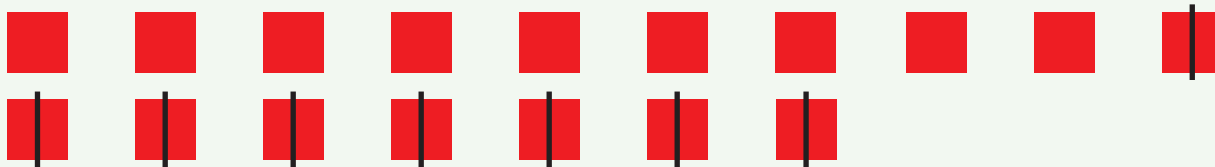
$$7 * 11$$

$$15 * 12$$

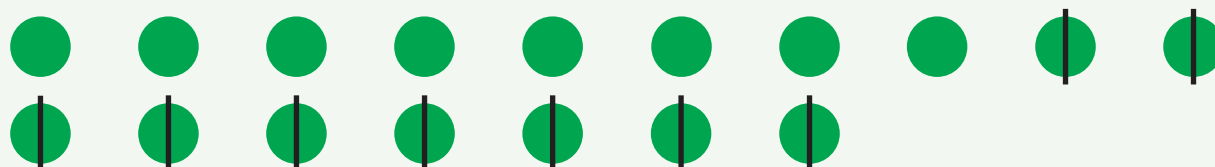
$$20 * 17$$

$$10 * 14$$

$$17 - 8 = 17 - 7 - 1 = 9$$

$$17 - 9 = 17 - 7 - 2 = 8$$

1 Misalları həll edin.

$$16 - 6 - 1$$

$$16 - 7$$

$$17 - 7 - 1$$

$$17 - 8$$

$$17 - 7 - 2$$

$$17 - 9$$

2 Şokolad qutusunda 17 şokolad var idi. Qutudan 8 şokolad götürüb boşqaba qoydular. Qutuda neçə şokolad qaldı?

4 Ulduz işarəsinin yerinə “+”, “-”, ” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$$15 * 2 = 17$$

$$15 * 2 = 13$$

$$14 * 5 = 9$$

$$14 * 5 = 19$$

$$9 * 3 = 12$$

$$9 * 3 = 6$$

- 1 Bidonda 9 l, vedrədə isə 7 l su var. Bidon ilə vedrədə birlikdə neçə litr su var?

- 2 Misalları həll edin.

$17 - 2$

$11 - 8$

$13 - 6 - 4$

$13 - 6$

$0 + 14$

$9 + 3 - 5$

$12 - 9$

$16 - 8$

$15 - 6 + 4$

- 3 Gənc təbiətçilər bağda iki cərgədə 16 ağac əkdilər. Ağaclardan 9-nu birinci cərgədə əkdilər. Gənc təbiətçilər ikinci cərgədə neçə ağac əkdilər?

- 4 Ulduz işarəsinin yerinə “+”, “-”, “*” işarələrindən uyğun gələnini yazın.

$18 * 2 = 20$

$15 * 5 = 10$

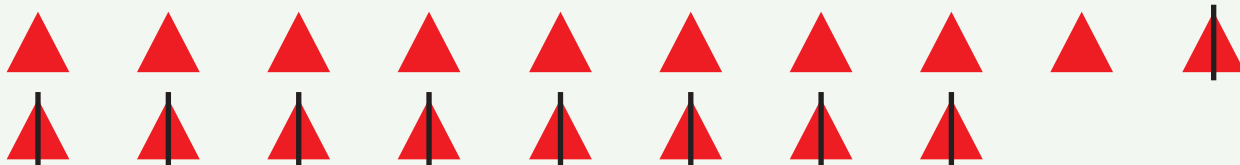
$20 * 1 = 19$

$14 * 4 = 18$

$9 * 2 = 11$

$13 * 3 = 16$

$$18 - 9 = 18 - 8 - 1 = 9$$

1 Misalları həll edin.

$$17 - 7 - 1$$

$$17 - 8$$

$$18 - 8 - 1$$

$$18 - 9$$

2 Misalları həll edin.

$$11 - 5$$

$$17 - 9$$

$$13 - 4$$

$$18 - 9$$

$$16 - 7$$

$$12 - 4$$

$$14 - 5$$

$$11 - 8$$

$$13 - 6$$

$$11 - 3 - 5$$

$$18 - 9 - 9$$

$$16 - 8 + 2$$

3 Ağacda 11 alma var idi.
3 alma yerə düşdü.
Ağacda neçə alma qaldı?

4 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	14	11	10	18	12	13
Çıxılan	7	6	9	9	5	8
Fərq						

- 1 Turan 12-ci mərtəbədə, Rəhman isə ondan 5 mərtəbə aşağıda yaşayır. Rəhman neçənci mərtəbədə yaşayır?

- 2 Misalları həll edin.

$$\begin{array}{cccc} 12 - 9 & 17 - 8 & 13 - 4 & 11 - 1 - 7 \\ 12 - 4 & 15 - 7 & 18 - 9 & 16 - 5 + 4 \\ 11 - 2 & 14 - 8 & 13 - 5 & 18 - 10 + 8 \end{array}$$

- 3 Cədvəli tamamlayın.

Azalan	18	19	7	14	15	12
Çıxılan	8	10	6	6	9	6
Fərq						

- 4 Anası Talehə əvvəlcə 8 kitab, sonra isə 4 kitab aldı. Anası Talehə cəmi neçə kitab aldı?

- 5 Nöqtələrin yerinə uyğun ədədləri yazın.

$14 - \dots = 10$

$17 - \dots = 7$

$18 = 17 + \dots$

BURAXILIŞ MƏLUMATI

RIYAZIYYAT – 3

Xüsusi məktəblərin

3-cü sinifləri üçün sadələşdirilmiş proqram əsasında hazırlanmış

Riyaziyyat fənni üzrə dərslik

I hissə

Tərtibçi heyət

Müəlliflər

Süleyman Kərimov
Könül Doxolova
Yeganə Məmmədəliyeva
Həbib Kərimov
Fərizə Nəbiyeva
Aygün Qasımova

Layihə rəhbəri

Rəhilə Soltanqızı

Dizayner

Nərmin Məmmədova

Texniki redaktor

Ruslan Mahmudov

Rəssam

Anara Hüseynova

Korrektor

Kəklük Məmmədova

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi: 2023-017

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, sürətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab nəşriyyat həcmi 7,9. Fiziki çap vərəqi 11. Səhifə sayı 88.

Kəsimdən sonra ölçüsü: 220x275. Kağız formatı 70x100^{1/8}.

Ofset kağızı. Ofset çapı. Şriftin adı və ölçüsü: Times new roman, 14-15 pt.

Sifariş . Tiraj: . Pulsuz. Bakı-2023.

Əlyazmanın yığma verildiyi və çapa imzalandığı tarix:00.00.2023

Çap məhsulunu hazırlayan:

Çaşıoğlu E MMC - Bakı ş. M. Müş iq küç., 2 A.

Çap məhsulunu istehsal edən: